

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 26-07-2019

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/5230/26-07-2019

Α Π Ο Φ Α Σ Η 26 /2019

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την Τετάρτη 15.5.2019 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Αναπληρωτής Πρόεδρος Γεώργιος Μπατζαλέξης, κωλυμένου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου, και τα αναπληρωματικά μέλη της Αρχής Παναγιώτης Ροντογιάννης, Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου και Γρηγόριος Τσόλιας, ως εισηγητής, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Αντωνίου Συμβώνη, Κωνσταντίνου Λαμπρινουδάκη και Χαράλαμπου Ανθόπουλου αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Παρούσες χωρίς δικαίωμα ψήφου ήταν η Κάλλη Καρβέλη, ειδική επιστήμονας-δικηγόρος, ως βοηθός εισηγητή, η οποία αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη τα παρακάτω:

Με την υπ' αριθ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/8657/01.12.2017 καταγγελία της στην Αρχή, κοινοποιούμενη προς το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Πρόνοιας καθώς και προς το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (εφεξής «ΣΕΠΕ»), η Ένωση Λογιστών Ελεγκτών Περιφέρειας Αττικής (εφεξής «ΕΛΕΠΑ») καταγγέλλει την

εταιρία «PWC» για παράνομη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων σε αυτή. Όπως ειδικότερα αναφέρεται στην καταγγελία, οι υπεύθυνοι της καταγγελλόμενης εταιρίας διένειμαν στο προσωπικό της «*Δήλωση Αποδοχής όρων Επεξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων*» καθώς και νέες ατομικές συμβάσεις (που επισυνάφθηκαν στην καταγγελία), οι οποίες περιελάμβαναν εδάφια που αναφέρονται στην επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, ζητώντας επιτακτικά να τις υπογράψουν, κατά παράβαση του ν. 2472/1997, δεδομένης μάλιστα της πλεονεκτικής θέσης της εργοδοσίας έναντι των εργαζομένων, ώστε εμμέσως να εξαναγκαστούν προς υπογραφή αυτών. Όπως ειδικότερα αναφέρεται στην εν λόγω καταγγελία, α) με τη συγκεκριμένη δήλωση ζητείτο από το προσωπικό, να δώσει τη συγκατάθεσή του και να επιτρέψει ρητά και ανεπιφύλακτα στην εταιρία να καταχωρήσει και να χρησιμοποιεί τα προσωπικά του στοιχεία, τόσο τα ήδη κατατεθέντα όσο και τα μελλοντικά, στις βάσεις δεδομένων που διατηρεί, αν και από τον χαρακτήρα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της εταιρίας δεν προκύπτει οποιοσδήποτε λόγος ασφάλειας, που θα καθιστούσε ανεκτή μια τέτοια καταχώρηση και επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων β) ζητείτο από τους εργαζόμενους να συναινέσουν με τη δήλωσή τους αυτή στην περαιτέρω διοχέτευση των προσωπικών τους δεδομένων σε τρίτα πρόσωπα ακόμη και σε πελάτες της εταιρίας, ζητώντας την εν λευκώ στην ουσία συγκατάθεση των εργαζομένων να χρησιμοποιεί και να κοινοποιεί σε οποιονδήποτε τρίτο τα προσωπικά τους στοιχεία, όπου και με όποιο τρόπο κρίνει ότι εξυπηρετούνται τα επιχειρηματικά της συμφέροντα και γ) με τον τρόπο αυτό δρομολογείται και η περαιτέρω παρακολούθησή τους στον χώρο εργασίας όπως με κάμερες κ.ά.

Στο πλαίσιο διερεύνησης της καταγγελίας η Αρχή απέστειλε το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4995/08.06.2018 έγγραφο προς παροχή διευκρινίσεων στην εταιρία «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS ANΩNYMH ETAIPIA ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε*» με διακριτικό τίτλο «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS Α.Ε.*» ... (εφεξής «PwC BS» ή «η εταιρία» ή «ο υπεύθυνος επεξεργασίας»), επί της οποίας έλαβε απάντηση από την ίδια εταιρία η οποία με την αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6134/11.07.2018 έγγραφη απάντησή της – Υπόμνημα παροχής εξηγήσεων αρνείται τους ισχυρισμούς της ΕΛΕΠΑ περί παράνομης επεξεργασίας, δηλώνει ότι η επίμαχη «*Δήλωση Αποδοχής όρων Επεξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων*» έχει

τροποποιηθεί πλέον σε συμμόρφωση προς τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων υπ' αρ. 679/16 (εφεξής «ΓΚΠΔ») και έχει ήδη γίνει «αποδεκτή» από 390 εργαζόμενους σε σύνολο 415, ώστε ούτως ή άλλως η συγκεκριμένη δήλωση να μην βρίσκεται σήμερα σε ισχύ.

Επιπλέον, η εταιρία υποστηρίζει:

i. Ότι ουδέποτε ζήτησε επιτακτικά και ουδέποτε εξανάγκασε άμεσα ή έμμεσα τους εργαζόμενους της να παράσχουν τη συγκατάθεσή τους στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων τους υπογράφοντας την ανωτέρω Δήλωση, επιπλέον δε, ουδεμία κύρωση επιβλήθηκε σε όσους δεν την υπέγραψαν.

ii. Ότι η νομική βάση της συγκατάθεσης δεν αποτελεί το μοναδικό θεμελιωτικό λόγο της νόμιμης επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων του προσωπικού της, επικαλούμενη μάλιστα χωρία από την υπ' αρ. 115/2001 Οδηγία της Αρχής.

iii. Ότι η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του προσωπικού της για όσους σκοπούς σχετίζονται με την εκτέλεση της εργασιακής σύμβασης είναι απολύτως νόμιμη.

iv. Ότι νομίμως διαβιβάζει ή κοινοποιεί σε τρίτους προσωπικά δεδομένα εργαζομένων της για σκοπούς που σχετίζονται άμεσα με τη σχέση απασχόλησης ή εφόσον η διαβίβαση προβλέπεται από νόμο που συνάδει με τα οριζόμενα στον ν. 2472/97 (π.χ. διαβίβαση σε ασφαλιστικούς οργανισμούς).

v. Ότι η καταγγέλλουσα δεν προσδιορίζει τις περιπτώσεις διαβίβασης ή κοινοποίησης δεδομένων του προσωπικού σε τρίτους που να έχουν πραγματοποιηθεί χωρίς την τήρηση των προβλεπόμενων στον νόμο και ιδίως της αρχής του σκοπού.

vi. Ότι η υπό εξέταση καταγγελία πρέπει να τεθεί στο αρχείο, καθώς η ΕΛΕΠΑ δεν νομιμοποιείται προς υποβολή καταγγελίας, αφού δεν αποτελεί υποκείμενο των δεδομένων κατ' αρ. 19 παρ. 1γ' ν. 2472/1997, ούτε πληρούνται στο πρόσωπο της οι προϋποθέσεις του άρθρου 80 ΓΚΠΔ, καθώς αποτελεί συνδικαλιστική οργάνωση και όχι οργάνωση για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ούτε της έχει ανατεθεί από τα ίδια τα υποκείμενα να προβεί στην σχετική καταγγελία.

Εν συνεχεία, η Αρχή κάλεσε σε ακρόαση την εταιρία PWC BS κατά τη συνεδρίαση της 03-10-2018, οπότε και αναβλήθηκε η συζήτηση της υπόθεσης

κατόπιν αιτήματός της. Μετά τη χορήγηση της αναβολής, η ΕΛΕΠΑ υπέβαλε στην Αρχή το με αρ. πρωτ. ΑΠΔΠΧ 7807/03-10-2018 έγγραφο, συμπληρώνοντας την αρχική της καταγγελία. Ειδικότερα κατέθεσε την από 15-5-2018 ηλεκτρονική επιστολή της εταιρίας «PRICEWATERHOUSECOOPERS ACCOUNTING A.E.» προς τους υπαλλήλους της με τίτλο «*Ευρωπαϊκός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα – Υπογραφή Νέου Παραρτήματος*», στην οποία επισυναπτόταν «*Παράρτημα 1 – Ενημέρωση και παροχής συγκατάθεσης προς επεξεργασία προσωπικών δεδομένων*».

Η Αρχή με το από 3.12.2018 και με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/9678 έγγραφό της προς την εταιρία PwC BS, ζήτησε την παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τη συμπληρωματική καταγγελία και ειδικότερα ζήτησε επιπλέον διευκρινίσεις, ανάμεσα στις οποίες να ενημερωθεί για τα μέτρα συμμόρφωσης προς τις διατάξεις του ΓΚΠΔ που έλαβε η εταιρία καθώς και να τεθεί υπόψη της η σχετική έγγραφη εσωτερική τεκμηρίωση κατ' αρ. 5 παρ. 2, 24 και 32 ΓΚΠΔ (αρχή της λογοδοσίας), επί τη βάση της οποίας η εταιρία κατέληξε στην εφαρμογή της συγκατάθεσης ως νομικής βάσης της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ, εν όψει και των περί του αντιθέτου διαλαμβανομένων στο από 10-7-2018 Υπόμνημά της, όπου έκανε λόγο για νόμιμη επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς που σχετίζονται με την εκτέλεση της εργασιακής σύμβασης, δηλαδή σε σχέση με διαφορετική νομική βάση.

Επιπλέον δε, η Αρχή ζήτησε με το ίδιο έγγραφο να διευκρινιστεί από την εταιρία η νομική βάση με την οποία λαμβάνει χώρα η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων που δεν παρείχαν τη συγκατάθεσή τους, καθώς και με ποιόν τρόπο πρόκειται η εταιρία να συνεχίσει να επεξεργάζεται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της σε περίπτωση ανάκλησης της συγκατάθεσης.

Τέλος, ζητήθηκαν από την Αρχή διευκρινίσεις ως προς την από μέρους της εταιρίας αναφερόμενη εγκατάσταση συστήματος ελέγχου και παρακολούθησης των μέσων επικοινωνίας και του ηλεκτρονικού εξοπλισμού που παρείχε στους εργαζόμενους της (χρόνο έναρξης λειτουργίας του συστήματος, τεχνικά χαρακτηριστικά-δυνατότητες, προσδιορισμό λογισμικού, έγγραφη εσωτερική τεκμηρίωση για την λειτουργία του συστήματος κ.λπ.)

Η εταιρία PWC BS με το υπ' αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/365/18.01.2019 υπόμνημα παροχής εξηγήσεων προσκόμισε το έγγραφο «Παράρτημα 1 – Ενημέρωση και παροχή συγκατάθεσης προς επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από την 'PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε'.», επισημαίνοντας ότι άπασες οι εταιρίες του δικτύου PWC χρησιμοποιούν το ίδιο πρότυπο και για το οποίο διαπιστώνεται ότι ταυτίζεται κατά περιεχόμενο με το προσκομισθέν από την καταγγέλλουσα που αφορά την εταιρία «PRICEWATERHOUSECOOPERS ACCOUNTING A.E.»

Από το περιεχόμενο του νέου εντύπου της εταιρίας PWC BS, του οποίου την υπογραφή ζήτησε από τους εργαζόμενους της στο πλαίσιο παροχής συγκατάθεσης και το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο έναρξης του ελέγχου από την Αρχή, σύμφωνα με ισχυρισμό της εταιρίας, προκύπτει:

- i. ότι η εταιρία θα τηρεί και θα επεξεργάζεται αρχεία με στοιχεία και προσωπικά δεδομένα του μισθωτού «στο πλαίσιο της σύμβασης εργασίας και για τις ανάγκες της σχέσης απασχόλησης και οργάνωσης της εργασίας»
- ii. ότι σκοπός της συλλογής και επεξεργασίας είναι «να καταστεί δυνατή η εκπλήρωση υποχρεώσεων απορρεουσών από την εργατική, ασφαλιστική, φορολογική, τελωνειακή, ευρωπαϊκή και λοιπή νομοθεσία και ευκολότερη η εκτέλεση της σύμβασης εργασίας»
- iii. ότι «ο μισθωτός ειδικώς αποδέχεται ότι μη ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα που τον αφορούν, θα διαβιβάζονται σε τρίτα πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης και φιλοξενίας βάσεων δεδομένων της Εταιρίας. Η διαβίβαση αυτή δεδομένων προς πρόσωπα που είναι εγκατεστημένα εκτός Ελλάδος είναι χρήσιμη, απαραίτητη και αναγκαία για λόγους που αφορούν στην απασχόληση του Μισθωτού...».
- iv. ότι η εταιρία παραχωρεί στον μισθωτό τον απαραίτητο ηλεκτρονικό εξοπλισμό ιδιοκτησίας της, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά και μόνο για την εκτέλεση των καθηκόντων του και την εξυπηρέτηση των λειτουργικών και παραγωγικών αναγκών της επιχείρησης, απαγορευομένης ρητώς οποιασδήποτε άλλης χρήσης.

v. ότι η εταιρία στο πλαίσιο άσκησης του διευθυντικού δικαιώματος «[...] δικαιούται να ελέγχει και να εξασφαλίζει ότι τα μέσα επικοινωνίας και ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός χρησιμοποιούνται πράγματι για τον σκοπό για τον οποίο παραχωρούνται».

vi. ότι «ο Μισθωτός συναινεί στον έλεγχο και παρακολούθηση από την Εταιρία των μέσων επικοινωνίας και του ηλεκτρονικού εξοπλισμού...των αποθηκευμένων στους Η/Υ της Εταιρίας πληροφοριών (συμπεριλαμβανομένων όλων των ηλεκτρονικά αποθηκευμένων δεδομένων), που θέτει στη διάθεση του Μισθωτού κατά τα ανωτέρω, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να διασφαλίζεται ότι ο Μισθωτός συμμορφώνεται με τις συμβατικές του υποχρεώσεις...να αποτρέπεται ο κίνδυνος χρήσης του διαδικτύου...ή/και δολιοφθοράς των ηλεκτρονικών προγραμμάτων ή/και να διασφαλίζεται η συμμόρφωση, με εκ του νόμου υποχρεώσεις της Εταιρίας»

v. ότι για τους σκοπούς εφαρμογής του ΓΚΠΔ «υπεύθυνος επεξεργασίας και εκτελών την επεξεργασία ορίζεται η PWC BS».

vi. ότι «Ήδη δια της υπογραφής της παρούσας ο Μισθωτός αναγνωρίζει ότι η συλλογή και των Προσωπικών Δεδομένων γίνεται για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με τις ανάγκες της σχέσης απασχόλησης και οργάνωσης της εργασίας, καθώς επίσης και ότι τα Προσωπικά Δεδομένα που έθεσε υπόψη της Εταιρίας είναι συναφή και πρόσφορα στο πλαίσιο της σχέσης απασχόλησης και της οργάνωσης της εργασίας...»

vii. ότι «ο Μισθωτός παρέχει περαιτέρω τη συγκατάθεσή του στην Εταιρία για την συλλογή και επεξεργασία των Προσωπικών του δεδομένων σύμφωνα με τα ανωτέρω ειδικώς διαλαμβανόμενα. Διευκρινίζεται ότι η ως άνω περιγραφόμενη επεξεργασία πραγματοποιείται δυνάμει της εδώ χορηγούμενης συγκατάθεσης από τον Μισθωτό».

viii. ότι «η επεξεργασία αυτή εξάλλου είναι απαραίτητη (α) για την εκτέλεση της παρούσας σύμβασης μεταξύ του Μισθωτού και της Εταιρίας, (β) για τη συμμόρφωση με έννομες υποχρεώσεις της Εταιρίας, από την εργατική, ασφαλιστική, φορολογική, τελωνειακή, ευρωπαϊκή και λοιπή νομοθεσία και (γ) για σκοπούς έννομων συμφερόντων που επιδιώκει η εταιρία...».

Επιπλέον, η εταιρία στο ίδιο υπόμνημά της υποστήριξε ότι:

i. *Ναι μεν η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 στις Κατευθυντήριες Γραμμές της 28.11.2017 διαπιστώνει ότι η συγκατάθεση του εργαζομένου θεωρείται προβληματική και για την πλειονότητα των επεξεργασιών των προσωπικών δεδομένων η νόμιμη βάση δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι η συγκατάθεση, πλην όμως σε εξαιρετικές περιπτώσεις οι εργαζόμενοι μπορούν να δώσουν ελεύθεροι συναίνεση. Και καταλήγει η εταιρία: «Συνεπώς κατανοούμε ότι δύναται να υποστηριχθεί ότι, ως πρόσθετη της νομικής βάσης της επεξεργασίας που συνιστούν οι υποχρεώσεις μας εκ των συμβάσεων εργασίας μας, η συναίνεση του υποκειμένου των εργαζομένων δεν αποτελεί αναγκαία και απαραίτητη προϋπόθεση/νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων. Ωστόσο υποστηρίζεται σαφώς και η αντίθετη άποψη, ιδίως αν η συναίνεση αυτή δίνεται ελεύθερα και χωρίς αρνητικές συνέπειες για τους εργαζόμενους».*

ii. *Ότι δεν προσδιορίζεται από την ΕΛΕΠΑ απολύτως κανένα πραγματικό περιστατικό από το οποίο να προκύπτει υιοθέτηση επιτακτικής συμπεριφοράς και εφαρμογής μέτρων εξαναγκασμού σε βάρος κανενός εκ των 485 εργαζομένων για την υπογραφή της δήλωσης, ούτε όμως κανείς εκ των 5 υπαλλήλων που δεν υπέγραψαν την επίμαχη δήλωση υπέστη ουδεμία αρνητική συνέπεια - κύρωση.*

iii. *Ότι «[...] αν και δύναται να υποστηριχθεί ότι δεν είναι απαραίτητη ή αναγκαία η συναίνεση για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, αντιμετωπίμε το (ακόμη) νέο και εξειδικευμένο δίκαιο της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υιοθετήσαμε συντηρητική προσέγγιση και, αποβλέποντας στη μέγιστη δυνατή διασφάλισή μας, αλλά και προκειμένου να μην διακινδυνεύσουμε ούτε καν να θεωρηθεί ότι ενδεχομένως να παραβιάζουμε δικαίωμα μισθωτού μας, ζητήσαμε και τη συναίνεση του προσωπικού μας, χωρίς να υπονοούμε έστω με οποιονδήποτε τρόπο ότι η μη χορήγηση αυτής θα έχει οιαδήποτε αρνητική συνέπεια για τον εργαζόμενο...για παν ενδεχόμενο προτείναμε, αν συμφωνούν, να μας δώσουν και τη συναίνεσή τους».*

iv. *Ότι «αν μισθωτός μας δεν μας χορηγήσει τη συναίνεσή του ή την άρει κατόπιν εορτής, δεν θα υποστεί καμία συνέπεια. Απλώς θα προχωρήσουμε κανονικά, με μόνη την αδιαμφισβήτητη και αποδεδειγμένη ενημέρωσή του, καθώς έχουμε νόμιμη βάση επεξεργασίας...(τ)η(ν) εκτέλεση των υποχρεώσεών μας από την εργασιακή μας σύμβαση, στην οποία οι εργαζόμενοι είναι συμβαλλόμενα μέρη (άρθρο 6 παρ. 1 περ. β*

και γ και 3 περ. β ΓΚΠΔ). Ως εκ τούτου, η μη παροχή συναίνεσης ή η ανάκληση αυτής, δεν μας εμποδίζει να προχωρήσουμε στην επεξεργασία των δεδομένων του προσωπικού μας που σχετίζονται με την εκτέλεση των εργασιακών μας υποχρεώσεων από τη σύμβαση εργασίας».

ν. Ότι η εταιρία δεν παρακολουθεί τις επικοινωνίες του προσωπικού της, τηλεφωνικές ή ηλεκτρονικές, Ότι καταγράφονται οι ελάχιστες δυνατές πληροφορίες ικανές για να λειτουργήσουν τα εν λόγω συστήματα, παρέχοντας παράλληλα στην Αρχή σχετικές πληροφορίες για τη χρήση λογισμικών που αφορούν την εγκατάσταση ψηφιακού πιστοποιητικού για τη σύνδεση των τηλεφωνικών συσκευών στο εταιρικό δίκτυο, για εφαρμογές στατιστικών δεδομένων, για τη χρήση λογισμικών που εξασφαλίζουν την ασφαλή αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων, για τη χρήση λογισμικών DLP, antivirus και antimalware που είναι εγκατεστημένα στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, για τη χρήση λογισμικού συλλογής δεδομένων καταγραφής καθώς και για τη χρήση υπηρεσίας προς αποτροπή του κινδύνου παράνομης χρήσης του διαδικτύου.

Κατόπιν τούτου, η Αρχή με τις υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/552/24.01.2019 και Γ/ΕΞ/553/24.01.2019 κλήσεις αντίστοιχα κάλεσε τον ΕΛΕΠΑ και την PwC BS, να παραστούν στη συνεδρίαση του Τμήματος της Αρχής την 13.02.2019, προκειμένου να λάβει χώρα ακρόαση της εταιρίας επί του ενδεχομένου παραβίασης της κείμενης νομοθεσίας για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 57 και 58 ΓΚΠΔ σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 19 και 21 ν. 2472/1997, καθώς και με εκείνες του άρθρου 14 παρ. 10 ΚΔΔ (ν. 2690/1999).

Κατά την ακρόαση της 13.02.2019 εκ μέρους της Ένωσης Λογιστών Ελεγκτών Περιφέρειας Αττικής παρέστησαν οι Α, ... και ο Β, ... , και εκ μέρους της εταιρείας PwC BS η Αναστασία Πλατυπόδη, πληρεξούσια δικηγόρος, οι οποίοι, αφού ανέπτυξαν προφορικά τις απόψεις τους, στη συνέχεια υπέβαλαν αντίστοιχα τα υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/1580/28.02.2019 και Γ/ΕΙΣ/1565/28.02.2019 υπομνήματα στην Αρχή. Σημειώνεται ότι κατόπιν αιτήματος της PwC BS παρών ήταν και ο Γ Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων (DPO) της εταιρίας, χωρίς όμως να υποβληθεί σε αυτόν ουδεμία ερώτηση από την Αρχή και χωρίς να τοποθετηθεί επί των ζητημάτων που τέθηκαν στην ακρόαση.

Οι εκπρόσωποι της ΕΛΕΠΑ κατά την ανωτέρω ακρόαση της 13.02.2019, αλλά και με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/1580/28.02.2019 υπόμνημά τους, ανέφεραν ότι α) η συγκατάθεση των εργαζομένων δεν είναι ελεύθερη και εξαρτάται και από το κατά πόσο είναι αναγκαίες για την εκτέλεση της σύμβασης όλες οι μορφές επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στις οποίες καλούνται να συγκατατεθούν με την επίμαχη δήλωση συγκατάθεσης οι εργαζόμενοι, β) η σχετική δήλωση συγκατάθεσης αποτελούσε παράρτημα νέων ατομικών συμβάσεων εργασίας που η εργοδότηρια εταιρία καλούσε τους εργαζομένους να υπογράψουν και η ΕΛΕΠΑ αντέκρουσε καλώντας την Επιθεώρηση Εργασίας και το Υπουργείο Εργασίας να εξετάσει τα δεδομένα, το αποτέλεσμα δε του ελέγχου ανέφερε ότι οι όροι των ατομικών συμβάσεων εργασίας αορίστου χρόνου υπερβαίνουν τις διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας και χρήζουν επαναδιατύπωσης, ώστε να καταστούν σύννομοι, γ) η PwC BS μέσω της συγκατάθεσης της διαβίβασης των προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων σε τρίτους εκτός χώρας και μέσω της καταχώρισης αυτών σε βάσεις δεδομένων που τηρούνται σε άλλη χώρα, επιδιώκει την προκαταβολική νομιμοποίηση μέσω της συγκατάθεσης των υποκειμένων των δεδομένων της διαφυγής από το πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ, χωρίς μάλιστα να έχουν ενημερωθεί τα υποκείμενα των δεδομένων πλήρως για την έκταση και τις μορφές της επεξεργασίας από αυτούς τους τρίτους, δ) δεν ορίζεται με οποιοδήποτε τρόπο η δυνατότητα των εργαζομένων για την πρόσβασή τους στα προσωπικά τους δεδομένα, καθώς επίσης και το δικαίωμα στη λήθη δεν ορίζεται, ούτε προστατεύεται με οποιοδήποτε τρόπο, ε) τα τρίτα πρόσωπα, στα οποία διαβιβάζονται τα δεδομένα ενδέχεται να είναι ακόμη και πελάτες ή/και υποψήφιοι πελάτες μη συνδεδεμένοι με οποιαδήποτε συμβατική σχέση με την PwC BS, και ε) η ΕΛΕΠΑ, ως συνδικαλιστική οργάνωση εργαζομένων, έχει προφανή νομιμοποίηση για την αναφορά στις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες ζητημάτων που αφορούν κάθε πτυχή των εργασιακών σχέσεων των μελών τους.

Η PwC BS δια της πληρεξουσίας δικηγόρου της, κατά την ανωτέρω ακρόαση της 13.02.2019, αλλά και με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/1565/28.02.2019 μετ' ακρόαση υπόμνημα υποστήριξε ότι:

ι. *«νόμιμη βάση για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του προσωπικού μας είναι η εργασιακή μας σχέση και ειδικότερα η εκπλήρωση των υποχρεώσεών μας που πηγάζουν από αυτή (άρθρο 6 παρ. 1 περ. β και γ περ. β του ΓΚΠΔ)»*

ii. «επικουρικώς, θεωρήσαμε ως συμπληρωματική νόμιμη βάση και τη συγκατάθεση» και ότι η εκ μέρους των εργαζομένων της παροχή συγκατάθεσης υπήρξε ελεύθερη και συνειδητή, χωρίς άσκηση πίεσης και εξαναγκασμού.

iii. σέβεται τις επιφυλάξεις που διατυπώνει η ΟΕ 29 στις Κατευθυντήριες Γραμμές της 28-11-2017 για τη συγκατάθεση ως νόμιμη βάση επεξεργασίας «[...] και για τον λόγο αυτό είμαστε απολύτως πρόθυμοι να εγκαταλείψουμε τη συγκεκριμένη νόμιμη βάση επεξεργασίας».

iv. προσκομίζει και θέτει υπόψη της Αρχής σχέδιο «Ενημέρωσης των εργαζομένων για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων τους...» «η οποία θα διενεργείται επί τη βάση της σύμβασης εργασίας, ως νομίμου βάσης για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του προσωπικού της».

v. έχουν απαλειφθεί «[...] όλες οι 'φραστικές αστοχίες' περί παρακολούθησης επικοινωνιών του προσωπικού μας, καθώς ως αναλυτικά εκθέσαμε και ενώπιόν σας και αναλύσαμε ιδίως στο από 18.1.2019 υπόμνημά μας, ουδέποτε πραγματοποιήσαμε τέτοια».

Τέλος, με το ίδιο Υπόμνημα η εταιρία προσκόμισε σειρά εσωτερικών Πολιτικών στο πλαίσιο της οργάνωσης της εσωτερικής συμμόρφωσης, που ζητήθηκαν από την Αρχή κατά την διάρκεια της ακρόασης.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, την ακροαματική διαδικασία και αφού άκουσε τον εισηγητή και τη βοηθό εισηγητή, η οποία αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, μετά από διεξοδική συζήτηση και λαμβάνοντας υπόψη ιδίως:

1. Τις διατάξεις του Συντάγματος, και ιδίως εκείνες των άρθρων 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 5^A, 9, 9A, 19 παρ. 3, 17, 22, 25 και 28.
2. Τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 04.11.1950 που κυρώθηκε με το ν.δ. 53 της 19.9.1974, όπως ισχύει σήμερα και ιδίως εκείνες του άρθρου 8.
3. Τις διατάξεις Λειτουργίας της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως εκείνες του άρθρου 16.
4. Τις διατάξεις του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκή Ένωσης

(2012/C 326/02) και ιδίως εκείνες των άρθρων 7, 8 και 52.

5. Τις διατάξεις της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των προσώπων έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα της 28.1.1981 («Σύμβαση 108»), που κυρώθηκε με το ν. 2068/1992, όπως ισχύει σήμερα και ιδίως εκείνες των άρθρων 5 και 6.
6. Τις διατάξεις του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) υπ' αρ. 679/2016.
7. Τις διατάξεις του ν. 2472/1997 στο μέτρο που δεν έρχονται σε αντίθεση με τον ΓΚΠΔ (βλ. ΑΠΔΠΧ 46/18 και 52/18)
8. Τις διατάξεις της Οδηγίας υπ' αρ. 115/2001 της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα με θέμα τα αρχεία των εργαζομένων.
9. Την υπ' αρ. 2/2017 Γνώμη της Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29, για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην εργασία (WP 249)
10. Το από 29-5-2002 Έγγραφο Εργασίας της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 για την επιτήρηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στον τόπο εργασίας (WP55)
11. Την υπ' αρ. 8/2001 Γνώμη της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων (WP 48)
12. Την υπ' αρ. 06/2014 Γνώμη της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με την έννοια των εννόμων συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας (WP 217), στο μέτρο που είναι ερμηνευτικά χρήσιμη στο πλαίσιο της παρούσας.
13. Τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 «Guidelines on transparency under Regulation 2016/679», WP260 rev.01, στο μέτρο που είναι ερμηνευτικά χρήσιμες στο πλαίσιο της παρούσας.
14. Την υπ' αρ. 2/2006 Γνώμη της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 σχετικά με το απόρρητο κατά την παροχή υπηρεσιών ελέγχου του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (WP 118), στο μέτρο που είναι ερμηνευτικά χρήσιμη στο πλαίσιο της παρούσας.
15. Το εγκεκριμένο την 21-11-2000 Έγγραφο εργασίας της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 για την Προστασία της ιδιωτικής ζωής στο Διαδίκτυο (5063/00/OE37), στο μέτρο που είναι ερμηνευτικά χρήσιμο στο πλαίσιο της παρούσας.

16. Την από Αυγούστου 1996 έκθεση και συστάσεις της Διεθνούς Ομάδας Εργασίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των τηλεπικοινωνιών (IWCDPT) για τις τηλεπικοινωνίες και την ιδιωτικότητα στις εργασιακές σχέσεις
17. Τον Κώδικα Δεοντολογίας της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων του 1997.
18. , Την υπ' αρ. 2015/5 Σύσταση του Συμβουλίου των Υπουργών της 01-4-2015 για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων.
19. Την υπ' αρ. R (89)2 Σύσταση του Συμβουλίου των Υπουργών της 18-01-1989 για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τυγχάνουν επεξεργασίας στις εργασιακές σχέσεις.

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Με το άρθρο 94 του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ) υπ' αρ. 679/2016 καταργήθηκε από τις 25.5.2018 η Οδηγία 95/46/ΕΚ, οπότε και τέθηκε σε εφαρμογή ο ΓΚΠΔ κατ' αρ. 99 παρ. 2 αυτού. Ο ν. 2472/1997 εξακολουθεί να ισχύει στο μέτρο που οι διατάξεις του δεν έρχονται σε αντίθεση με τον ΓΚΠΔ (βλ. ΑΠΔΠΧ 46/18 και 52/18).
2. Η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να προορίζεται να εξυπηρετεί τον άνθρωπο. Το δικαίωμα στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι «απόλυτο δικαίωμα», πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία και να σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας (Αιτ.Σκ. 4 ΓΚΠΔ).
3. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 39 του ΓΚΠΔ *«κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι σύννομη και δίκαιη. Θα πρέπει να είναι σαφές για τα φυσικά πρόσωπα ότι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τα αφορούν συλλέγονται, χρησιμοποιούνται, λαμβάνονται υπόψη ή υποβάλλονται κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία, καθώς και σε ποιο βαθμό τα δεδομένα υποβάλλονται ή θα υποβληθούν*

σε επεξεργασία. Η αρχή αυτή απαιτεί κάθε πληροφορία και ανακοίνωση σχετικά με την επεξεργασία των εν λόγω δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να είναι εύκολα προσβάσιμη και κατανοητή και να χρησιμοποιεί σαφή και απλή γλώσσα. Αυτή η αρχή αφορά ιδίως την ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με την ταυτότητα του υπευθύνου επεξεργασίας και τους σκοπούς της επεξεργασίας και την περαιτέρω ενημέρωση ώστε να διασφαλιστεί δίκαιη και διαφανής επεξεργασία σε σχέση με τα εν λόγω φυσικά πρόσωπα και το δικαίωμά τους να λαμβάνουν επιβεβαίωση και να επιτυγχάνουν ανακοίνωση των σχετικών με αυτά δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υπόκεινται σε επεξεργασία. Θα πρέπει να γνωστοποιείται στα φυσικά πρόσωπα η ύπαρξη κινδύνων, κανόνων, εγγυήσεων και δικαιωμάτων σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και πώς να ασκούν τα δικαιώματα τους σε σχέση με την επεξεργασία αυτή. Ιδίως, οι συγκεκριμένοι σκοποί της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι σαφείς, νόμιμοι και προσδιορισμένοι κατά τον χρόνο συλλογής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να είναι επαρκή και συναφή και να περιορίζονται στα αναγκαία για τους σκοπούς της επεξεργασίας τους. Αυτό απαιτεί ειδικότερα να διασφαλίζεται ότι το διάστημα αποθήκευσης των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να περιορίζεται στο ελάχιστο δυνατό. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνον εάν ο σκοπός της επεξεργασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί με άλλα μέσα. Για να διασφαλιστεί ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν διατηρούνται περισσότερο από όσο είναι αναγκαίο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να ορίζει προθεσμίες για τη διαγραφή τους ή για την περιοδική επανεξέτασή τους. Θα πρέπει να λαμβάνεται κάθε εύλογο μέτρο, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που δεν είναι ακριβή διορθώνονται ή διαγράφονται. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υφίστανται επεξεργασία κατά τρόπο που να διασφαλίζει την ενδεδειγμένη προστασία και εμπιστευτικότητα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων και για να αποτρέπεται κάθε ανεξουσιοδότητη πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για την επεξεργασία τους ή η χρήση αυτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και του εν λόγω εξοπλισμού.».

4. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε σύννομη και θεμιτή επεξεργασία με

διαφανή τρόπο σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων («νομιμότητα, αντικειμενικότητα, διαφάνεια»).

5. Προκειμένου τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας, ήτοι επεξεργασίας σύμφωνα προς τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ, θα πρέπει να πληρούνται σωρευτικά οι προϋποθέσεις εφαρμογής και τήρησης των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ, όπως προκύπτει και από την πρόσφατη απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) της 16-01-2019 στην υπόθεση C-496/2017 Deutsche Post AG κατά Hauptzollamt Köln¹. Η ύπαρξη ενός νόμιμου θεμελίου (άρ. 6 ΓΚΠΔ) δεν απαλλάσσει τον υπεύθυνο επεξεργασίας από την υποχρέωση τήρησης των αρχών (άρ. 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ) αναφορικά με τον θεμιτό χαρακτήρα, την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα, και την αρχή της ελαχιστοποίησης². Σε περίπτωση κατά την οποία παραβιάζεται κάποια εκ των προβλεπομένων στο άρθρο 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ αρχών, η εν λόγω επεξεργασία παρίσταται ως μη νόμιμη (αντικείμενη στις διατάξεις του ΓΚΠΔ) και παρέλκει η εξέταση των προϋποθέσεων εφαρμογής των νομικών βάσεων του άρθρου 6 ΓΚΠΔ³. Έτσι, η κατά παράβαση των αρχών του άρθρου 5 ΓΚΠΔ μη νόμιμη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν θεραπεύεται από την ύπαρξη νόμιμου σκοπού και νομικής βάσης (πρβλ. ΑΠΔΠΧ 38/2004).

Επιπλέον δε, το ΔΕΕ με την από 01-10-2015 απόφασή του στο πλαίσιο της υπόθεσης C-201/14 (Smaranda Bara) έκρινε ως προϋπόθεση της θεμιτής και νόμιμης

---

¹ «57. Ωστόσο, κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να είναι σύμφωνη, αφενός προς τις αρχές που πρέπει να τηρούνται ως προς την ποιότητα των δεδομένων, τις οποίες θέτει το άρθρο 6 της οδηγίας 95/46 ή το άρθρο 5 του κανονισμού 2016/679 και, αφετέρου, προς τις βασικές αρχές της νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων που απαριθμεί το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής ή το άρθρο 6 του κανονισμού αυτού (πρβλ. αποφάσεις ...C-465/00, C-138/01, C-139/01, C-131/12»..

² Σχετικά βλ. Α. Μήτρου, ο γενικός κανονισμός προστασίας προσωπικών δεδομένων [νέο δίκαιο-νέες υποχρεώσεις-νέα δικαιώματα], εκδ. Σάκκουλα, 2017 σελ. 58 και 69-70).

³ Πρβλ. ΣτΕ 517/2018 παρ. 12: «[...] προκειμένου τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας, απαιτείται σε κάθε περίπτωση να συντρέχουν σωρευτικά οι προϋποθέσεις του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 2472/1997, που μεταξύ άλλων, ορίζει ότι τα δεδομένα πρέπει να συλλέγονται και να υφίστανται επεξεργασία κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο, για σαφείς και νόμιμους σκοπούς...Εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 2472/1997 (νόμιμη συλλογή και επεξεργασία δεδομένων για σαφείς και νόμιμους σκοπούς), εξετάζεται περαιτέρω αν συντρέχουν και οι προϋποθέσεις της διατάξεως του άρθρου 5 παρ. 2 του ν. 2472/1997 [νομικές βάσεις]». Επίσης, πρβλ. ΣτΕ σε Ολομέλεια 2285/2001 παρ. 10: «[...] Μόνο δε εάν συντρέχουν οι παραπάνω βασικές προϋποθέσεις, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 5 και 7 του Ν. 2472/1997, οι οποίες επιβάλλουν ως περαιτέρω πρόσθετη, κατ' αρχήν, προϋπόθεση νόμιμης επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συγκεκριμένου προσώπου, τη συγκατάθεση αυτού».

επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα την ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων προ της επεξεργασίας αυτών⁴.

6. Περαιτέρω, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, στο πλαίσιο της από μέρους του τήρησης της αρχής της θεμιτής ή δίκαιης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οφείλει να ενημερώνει το υποκείμενο των δεδομένων ότι πρόκειται να επεξεργαστεί τα δεδομένα του με νόμιμο και διαφανή τρόπο (σχετικά βλ. ΔΕΕ C-496/17 οπ.π. παρ. 59 και ΔΕΕ C-201/14 της 01-10-2015 παρ. 31-35 και ιδίως 34) και να βρίσκεται σε θέση ανά πάσα στιγμή να αποδείξει τη συμμόρφωσή του με τις αρχές αυτές (αρχή της λογοδοσίας κατ' αρ. 5 παρ. 2 σε συνδυασμό με 24 παρ. 1 και 32 ΓΚΠΔ).

Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με διαφανή τρόπο συνιστά έκφραση της αρχής της θεμιτής επεξεργασίας και συνδέεται με την αρχή της λογοδοσίας, παρέχοντας το δικαίωμα στα υποκείμενα να ασκούν έλεγχο επί των δεδομένων τους, καθιστώντας υπόλογους τους υπεύθυνους επεξεργασίας (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές ΟΕ 29, Guidelines on transparency under Regulation 2016/679, WP260 rev.01, σελ. 4 και 5).

Η συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν θα πρέπει να λαμβάνει χώρα μυστικά ή με απόκρυψή της από το υποκείμενο των δεδομένων, καθώς και με απόκρυψη όλων των αναγκαίων πληροφοριών (εκτός εάν προβλέπεται από τη νομοθεσία τηρουμένων των προϋποθέσεων του άρθρου 8 ΕΣΔΑ). Η αναγνώριση και επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης εκ των προβλεπομένων στο άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ είναι στενά συνδεδεμένη με την αρχή της θεμιτής ή δίκαιης επεξεργασίας καθώς και με την αρχή του περιορισμού του σκοπού, ο δε υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει όχι μόνο να επιλέξει την κατάλληλη νομική βάση προ της έναρξης της επεξεργασίας, αλλά και να ενημερώσει κατ' αρ. 13 παρ. 1 εδ. γ' και 14 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ για την χρήση της το υποκείμενο των δεδομένων,

---

⁴ «31. ο υπεύθυνος της επεξεργασίας των δεδομένων ή ο εκπρόσωπος του υπέχουν υποχρέωση ενημέρωσης, το περιεχόμενο της οποίας ορίζεται στα άρθρα 10 και 11 της οδηγίας 95/46 και διαφέρει αναλόγως του αν τα δεδομένα συγκεντρώνονται από το πρόσωπο το οποίο αφορούν τα δεδομένα ή όχι, και τούτο υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπει το άρθρο 13 της εν λόγω οδηγίας [...] 34. Συνεπώς, η απαίτηση περί θεμιτής επεξεργασίας δεδομένων την οποία προβλέπει το άρθρο 6 της οδηγίας 95/46 υποχρεώνει τη διοικητική αρχή να ενημερώνει τα πρόσωπα τα οποία αφορούν τα δεδομένα σχετικά με τη διαβίβαση των εν λόγω δεδομένων σε άλλη διοικητική αρχή προς τον σκοπό επεξεργασίας τους από τη δεύτερη ως αποδέκτρια των εν λόγω δεδομένων».

καθώς η επιλογή της κάθε νομικής βάσης ασκεί έννομη επιρροή στην εφαρμογή των δικαιωμάτων των υποκειμένων⁵.

Έτσι, το υποκείμενο των δεδομένων θα πρέπει να ενημερώνεται για τα δικαιώματά του, για τον νόμιμο και εύλογα αναμενόμενο από το ίδιο, αληθινό τρόπο και σκοπό επεξεργασίας⁶, ο οποίος δεν πρέπει να αντίκειται στις ομοίως εύλογες και θεμιτές προσδοκίες προστασίας της ιδιωτικότητάς του⁷, ούτε να οδηγεί εν αγνοία του στην πρόκληση κινδύνων για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες του, ειδικότερα για το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα⁸.

Στο πλαίσιο της αρχής της θεμιτής ή δίκαιης επεξεργασίας με διαφανή τρόπο είναι ιδιαίτερα σημαντικό ο υπεύθυνος επεξεργασίας να επιλέξει την κατάλληλη νομική βάση, ώστε να μην δημιουργηθεί στο υποκείμενο των δεδομένων η εσφαλμένη εντύπωση ότι παρέχει τη συγκατάθεσή του σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ, όταν στην πραγματικότητα η επεξεργασία βασίζεται στην εκτέλεση σύμβασης⁹.

---

⁵ Βλ. υπό δημόσια διαβούλευση σχέδιο Κατευθυντήριων Γραμμών 2/2019 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων “on the processing of personal data under Article 6 (1) (b) GDPR in the context of the provision of online services to data subjects” σελ. 3-6, παρ. 1, 12, 17-20 και υποσημ. 2 και 8.

⁶ Βλ. υπό δημόσια διαβούλευση σχέδιο Κατευθυντήριων Γραμμών 2/2019 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων σελ. 5: “*The principle of fairness includes, inter alia, recognizing the reasonable expectations of the data subjects, considering possible adverse effects of imbalance between them and the controller*” καθώς και υποσημείωση 8.

⁷ Θα πρέπει δηλαδή ο υπεύθυνος επεξεργασίας, κατ’ αντιστοιχία με όσα γίνονται δεκτά στο πλαίσιο εφαρμογής της νομικής βάσης του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. στ’ ΓΚΠΔ (απαραίτητο και υπέρτερο έννομο συμφέρον) να λαμβάνει υπόψη τις εύλογες και θεμιτές προσδοκίες του υποκειμένου των δεδομένων (πρβλ. αιτ. σκ. 47 ΓΚΠΔ) εισερχόμενος στην θέση του. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Λ. Μήτρου, Προστασία Προσωπικών Δεδομένων σε Σ. Κάτσικας/Δ. Γκρίτζαλης/Σ. Γκρίτζαλης «Ασφάλεια Πληροφοριακών Συστημάτων», 2014 σελ. 464: «*Η “εικόνα” που σχηματίζει το υποκείμενο των δεδομένων είναι κριτήριο και για την εκτίμηση του θεμιτού χαρακτήρα της επεξεργασίας. Σύμφωνα με την αρχή της “fairness”, αυτός που επεξεργάζεται προσωπικές πληροφορίες δεν θα πρέπει να τις χρησιμοποιεί κατά τρόπους που δεν είναι συμβατοί με την εντύπωση των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με τη χρήση τους*».

⁸ Σχετικά βλ. European Union Agency For Fundamental Rights [FRA], Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, 2014, σελ. 90 επ., αγγλόφωνη έκδοση 2018, σελ. 117 επ., απόφαση ICO UK της 09-4-2019 περί επιβολής χρηματικής κύρωσης στην εταιρία Bounty (UK) Limited, ιδίως παρ. 36-41.

⁹ Βλ. υπό δημόσια διαβούλευση σχέδιο Κατευθυντήριων Γραμμών 2/2019 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων “on the processing of personal data under Article 6 (1) (b) GDPR in the context of the provision of online services to data subjects” σελ. 6 παρ. 20.

Στην πραγματικότητα μέσω της τήρησης της αρχής της θεμιτής ή δίκαιης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με διαφανή τρόπο εγκαθιδρύεται μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ του υπευθύνου επεξεργασίας και του υποκειμένου των δεδομένων, που ξεπερνά τα όρια της αρχής της διαφάνειας και αφικνείται μέχρι της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων με ηθικό τρόπο (βλ. FRA, 2018, όπ.π., σελ. 119), ώστε βάσιμα να μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να ενεργεί σύμφωνα με τις εύλογες και θεμιτές προσδοκίες του υποκειμένου των δεδομένων, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν (βλ. και υποσημ. 7). Μια τέτοια σχέση εμπιστοσύνης διαρρηγνύεται όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας, ενώ προ της έναρξης της επεξεργασίας, έχει επιλέξει συγκεκριμένη νομική βάση και έχει ενημερώσει σχετικά το υποκείμενο των δεδομένων για αυτήν, εν τέλει, κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας, μεταπηδά σε άλλη νομική βάση.

7. Η επιλογή της νομικής βάσης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να λαμβάνει χώρα προ της έναρξης της επεξεργασίας, ο δε υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται με βάση την αρχή της λογοδοσίας (βλ. άρ. 5 παρ. 2 σε συνδ. με 24 και 32 ΓΚΠΔ) να επιλέξει την κατάλληλη νομική βάση εκ των προβλεπομένων από το άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ, καθώς και να είναι σε θέση να αποδείξει στο πλαίσιο της εσωτερικής συμμόρφωσης την τήρηση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ, περιλαμβανομένης αυτονοήτως και της τεκμηρίωσης επί τη βάσει της οποίας κατέληξε στην οικεία νομική βάση.

8. Εξάλλου, με τον ΓΚΠΔ υιοθετήθηκε ένα νέο μοντέλο συμμόρφωσης, κεντρικό μέγεθος του οποίου συνιστά η αρχή της λογοδοσίας στο πλαίσιο της οποίας ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να σχεδιάζει, εφαρμόζει και εν γένει λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα και πολιτικές, προκειμένου η επεξεργασία των δεδομένων να είναι σύμφωνη με τις σχετικές νομοθετικές προβλέψεις. Επιπλέον δε, ο υπεύθυνος επεξεργασίας βαρύνεται με το περαιτέρω καθήκον να αποδεικνύει από μόνος του και ανά πάσα στιγμή τη συμμόρφωσή του με τις αρχές του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ. Δεν είναι τυχαίο ότι ο ΓΚΠΔ εντάσσει τη λογοδοσία (άρθρο 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ) στη ρύθμιση των αρχών (άρθρο 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ) που διέπουν την επεξεργασία, προσδίδοντας σε αυτήν, τη λειτουργία ενός μηχανισμού τήρησής τους, αντιστρέφοντας κατ' ουσίαν το «βάρος της απόδειξης» ως προς την νομιμότητά της

επεξεργασίας (και εν γένει την τήρηση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ), μεταθέτοντάς τη στον υπεύθυνο επεξεργασίας,¹⁰ ώστε να υποστηρίζεται βάσιμα ότι εκείνος φέρει το βάρος της επίκλησης και απόδειξης της νομιμότητας της επεξεργασίας¹¹.

Έτσι, συνιστά υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας, αφενός να λαμβάνει από μόνος του τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις του ΓΚΠΔ, αφετέρου να αποδεικνύει ανά πάσα στιγμή την ανωτέρω συμμόρφωσή του, χωρίς μάλιστα να απαιτείται η Αρχή, στο πλαίσιο άσκησης των ερευνητικών - ελεγκτικών εξουσιών της, να υποβάλλει επιμέρους – εξειδικευμένα ερωτήματα και αιτήματα προς διαπίστωση της συμμόρφωσης.

Επισημαίνεται ότι η Αρχή, εξαιτίας του ότι διανύεται το πρώτο χρονικό διάστημα εφαρμογής του ΓΚΠΔ, υποβάλλει ερωτήματα και αιτήματα στο πλαίσιο άσκησης των συναφών ερευνητικών – ελεγκτικών εξουσιών της, ώστε να διευκολύνει την από μέρους των υπευθύνων επεξεργασίας τεκμηρίωση της λογοδοσίας. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει στο πλαίσιο των ελέγχων – ερευνών της Αρχής να παρουσιάζει από μόνος του και χωρίς σχετικά ερωτήματα και αιτήσεις της Αρχής τα μέτρα και πολιτικές που υιοθέτησε στο πλαίσιο της εσωτερικής οργάνωσης της συμμόρφωσης του, καθώς αυτός τελεί σε γνώση τους, αφού σχεδίασε και υλοποίησε τη σχετική οργάνωση.

9. Η Αρχή, αναφορικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων, ερμηνεύοντας τις διατάξεις του ν. 2472/1997 έχει εκδώσει την υπ' αρ. 115/2011 Οδηγία για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις εργασιακές σχέσεις, στο πλαίσιο της οποίας έχει δεχθεί ανάμεσα σε άλλα ότι, όπως προκύπτει από την αρχή του σκοπού, η συλλογή και επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων επιτρέπεται αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με τη σχέση απασχόλησης και εφ' όσον είναι αναγκαία για την εκπλήρωση των εκατέρωθεν υποχρεώσεων που θεμελιώνονται σε αυτή τη σχέση, είτε αυτές πηγάζουν από τον νόμο είτε από τη

---

¹⁰ Σχετικά βλ. Α. Μήτρου, Η αρχή της Λογοδοσίας σε Υποχρεώσεις του υπευθύνου επεξεργασίας [Γ. Γιαννόπουλος, Α. Μήτρου, Γ. Τσόλιας], Συλλογικός Τόμος Α. Κοτσαλή – Κ. Μενουδάκου «Ο ΓΚΠΔ, Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σελ. 172 επ.

¹¹ P. de Hert, V. Papakonstantinou, D. Wright and S. Gutwirth, The proposed Regulation and the construction of a principles-driven system for individual data protection, σελ. 141.

σύμβαση (σελ.10). Περαιτέρω, η Αρχή δέχθηκε στην ίδια Οδηγία ότι η συγκατάθεση των εργαζομένων δεν μπορεί να άρει την απαγόρευση της υπέρβασης του σκοπού και ότι στην περίπτωση των σχέσεων απασχόλησης, η εγγενής ανισότητα των μερών και η κατά κανόνα σχέση εξάρτησης των εργαζομένων θέτει σε αμφιβολία την ελευθερία της συγκατάθεσης των εργαζομένων, στοιχείο απαραίτητο για την εγκυρότητα της επεξεργασίας (σελ. 10).

10. Στο πλαίσιο εφαρμογής του ΓΚΠΔ η συγκατάθεση προβλέπεται ως μια εκ των νομικών βάσεων επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 6 παρ. 1 εδ. α'), υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 7 ΓΚΠΔ, σύμφωνα με την έννοια που αποδίδεται κατ' αρ. 4 παρ. 11 ΓΚΠΔ και τηρουμένων των αρχών που προβλέπονται από το άρθρο 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ.

Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη νομική βάση της συγκατάθεσης ως σημαντικότερης ή περισσότερο βαρύνουσας σε σχέση με τις υπόλοιπες νομικές βάσεις. Η τυχόν ευκολία με την οποία μπορεί ο υπεύθυνος επεξεργασίας να λάβει θετική απάντηση από το υποκείμενο των δεδομένων σε αίτημα επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν σημαίνει ότι ορθώς επελέγη η συγκεκριμένη νομική βάση, ούτε ότι η θετική αυτή απάντηση πληροί τα κριτήρια της νόμιμης και έγκυρης συγκατάθεσης.

Για να διασφαλιστεί ότι έχει δοθεί ελεύθερα, η συγκατάθεση δεν θα πρέπει να παρέχει έγκυρη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, όταν αυτή είναι εξαναγκαστική¹² ή όταν υπάρχει σαφής ανισότητα μεταξύ του υποκειμένου των δεδομένων και του υπευθύνου επεξεργασίας (βλ. Αιτ.Σκ. 43 ΓΚΠΔ). Επιπλέον δε, σύμφωνα με τη ίδια αιτιολογική σκέψη που αναφέρεται στη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 4 ΓΚΠΔ, η συγκατάθεση θεωρείται ότι δεν έχει παρασχεθεί ελεύθερα, όταν η εκτέλεση μιας σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της παροχής μιας υπηρεσίας, προϋποθέτει τη συγκατάθεση, ακόμη και αν η συγκατάθεση αυτή δεν είναι αναγκαία για την εν λόγω εκτέλεση.

11. Σύμφωνα με τη Γνώμη 2/2017 της Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ «για την επεξεργασία δεδομένων στην εργασία (*data processing at*

---

¹² Σχετικά βλ. ΔΕΕ, C-291/12, απόφαση της 17.10.2013 παρ. 32 σε ΝοB 2013, σελ. 2316 με σχόλια Ι. Κουφάκη.

work-WP249 της 08-6-2017)» σπανίως ο εργαζόμενος δύναται να παρέχει έγκυρη συγκατάθεση στον εργοδότη για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού του χαρακτήρα (βλ. σελ. 4) και σε τέτοιες επεξεργασίες ως νομική βάση δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται η συγκατάθεση εξαιτίας της φύσης της εργασιακής σχέσης (βλ. σελ. 6 και 7), όπως ομοίως είχε υποστηριχθεί από την ΟΕ29 στην υπ' αρ. 8/2011 (σελ. 23) παλαιότερη Γνώμη της *«(on the processing of personal data in the employment context- WP48 της 13-9-2001)»*, αλλά γίνεται επίσης δεκτό και από το Συμβούλιο της Ευρώπης¹³.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις ΟΕ29 Κατευθυντήριες Γραμμές της 10-4-2018 *«για την παροχή συγκατάθεσης σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ (WP259rev.01)»*, η ανισορροπία ισχύος μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου οδηγεί στο συμπέρασμα ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στην εργασία η νομική βάση δεν μπορεί και δεν θα πρέπει να είναι αυτή της συγκατάθεσης (βλ. σελ. 7). Μάλιστα, η ΟΕ29 παραθέτει ως παράδειγμα εσφαλμένης εφαρμογής της νομικής βάσης της συγκατάθεσης την περίπτωση λειτουργίας συστήματος επιτήρησης των εργαζομένων στο χώρο εργασίας μέσω καμερών (βλ. σελ. 7).

12. Σύμφωνα με την ΟΕ29 Γνώμη 15/2011 *«σχετικά με τον ορισμό της συγκατάθεσης (WP187 της 13-7-2011)»* ως αρχή, η συγκατάθεση δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως εξαίρεση από τις άλλες αρχές προστασίας δεδομένων, αλλά ως εγγύηση. Αποτελεί πρωταρχικά βάση νομιμότητας και δεν απαλλάσσει από την εφαρμογή των άλλων αρχών (βλ. σελ. 9). Όπως επισήμανε η ΟΕ29 στην υπ' αρ. 06/2014 Γνώμη της *«σχετικά με την έννοια των εννόμων συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας (WP 217, σελ. 21)»* όταν η συγκατάθεση χρησιμοποιείται με εσφαλμένο τρόπο, ο έλεγχος του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα καθίσταται αυταπάτη και η συγκατάθεση αποτελεί ακατάλληλη βάση για την επεξεργασία.

Επιπλέον, η επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων στο πλαίσιο της εργασιακής σχέσης θα πρέπει, πέραν των προαναφερομένων που οδηγούν σε αποκλεισμό της εφαρμογής της συγκατάθεσης, να διέλθει της *«δοκιμασίας της ανάκλησης της*

---

¹³ European Union Agency For Fundamental Rights [FRA], Handbook on European data protection law, 2018, σελ. 144 και 332.

συγκατάθεσης». Όπως περιγράφει η ΟΕ29 στη Γνώμη 15/2011 για τη συγκατάθεση (βλ. ανωτέρω), αν μόλις ανακληθεί η συγκατάθεση, η επεξεργασία των δεδομένων συνεχίζεται με άλλη νομική βάση, μπορεί να δημιουργηθούν αμφιβολίες ως προς την αρχική χρήση της συγκατάθεσης ως ορθής νομικής βάσης: αν η επεξεργασία μπορεί να είχε πραγματοποιηθεί από την αρχή με τη χρήση αυτής της άλλης βάσης, το γεγονός ότι είχε ζητηθεί η συγκατάθεση του φυσικού προσώπου στην επεξεργασία θα μπορούσε να θεωρηθεί ως παραπλανητικό ή βασικά αθέμιτο, καθώς αποκρύπτεται η πραγματική νομική βάση που εφαρμόζεται στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων (σελ.16), την στιγμή μάλιστα κατά την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται κατ' αρ. 13 παρ. 1 εδ. γ' και 14 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ να ενημερώσει το υποκείμενο των δεδομένων για τη νομική βάση επεξεργασίας που εφαρμόζει.

Όπως ορθά επισημαίνεται στις ΟΕ29 Κατευθυντήριες Γραμμές της 10-4-2018 «για την παροχή συγκατάθεσης σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ (WP259rev.01)», όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιλέξει να βασισθεί στη νομική βάση της συγκατάθεσης, τότε θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος να σεβαστεί την επιλογή αυτή και να σταματήσει το τμήμα της επεξεργασίας, εφόσον το υποκείμενο των δεδομένων ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του. Τυχόν μεταγενέστερη της ανάκλησης της συγκατάθεσης επεξεργασία κατ' εφαρμογή άλλης νομικής βάσης καθιστά την επεξεργασία παράνομη και αθέμιτη. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί να μεταβάλει τη νομική βάση κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας, π.χ. από τη συγκατάθεση σε άλλη νομική βάση και θα πρέπει εγκαίρως κατά τον χρόνο συλλογής των δεδομένων να έχει επιλέξει τη σωστή (και ενδεχομένως μοναδική) νομική βάση (βλ. σελ. 23).

Δεν μπορεί βεβαίως να αποκλεισθεί σε συγκεκριμένες περιπτώσεις το ενδεχόμενο παράλληλης – ταυτόχρονης εφαρμογής διαφορετικών νομικών βάσεων επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, περιλαμβανομένης και αυτής της συγκατάθεσης, υπό την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται στο σωστό πλαίσιο και ιδίως εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς επεξεργασίας.

Έτσι, ενώ για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του εργαζομένου που σχετίζονται άμεσα με την εργασιακή του απασχόληση θα εφαρμοσθεί η νομική βάση του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. β' ΓΚΠΔ ή για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του εργοδότη σε σχέση με την κοινωνική ασφάλιση του εργαζομένου ή των συναφών φορολογικών υποχρεώσεων θα εφαρμοσθεί η νομική

βάση του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ ή για την προστασία της περιουσίας και της εύρυθμης λειτουργίας της επιχείρησης θα εφαρμοσθεί η νομική βάση του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. στ' ΓΚΠΔ, εν τούτοις, η νομική βάση της συγκατάθεσης κατ' άρθρο 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ θα εφαρμοσθεί στις περιπτώσεις που δεν απομένει καμία άλλη νομική βάση εφαρμογής, όπως π.χ. στην περίπτωση κατά την οποία ο εργοδότης ζητά την συγκατάθεση των εργαζομένων προκειμένου να πάρουν μέρος στην μαγνητοσκόπηση στιγμών από τον εργασιακό τους βίο (για το παράδειγμα βλ. σελ. 7 ΟΕ 29 Κατευθυντήριες Γραμμές WP259rev.01 της 10-4-2018 για την παροχή συγκατάθεσης σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ καθώς και European Union Agency For Fundamental Rights [FRA] Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των προσωπικών δεδομένων, έκδοση 2014 σελ. 69-70) ή π.χ. για την φωτογράφιση των εργαζομένων προκειμένου να αναρτηθεί η φωτογραφία τους στο εταιρικό ενδοδίκτυο (intranet) μαζί με τα υπόλοιπα στοιχεία επικοινωνίας τους (για το παράδειγμα βλ. σελ. 16 ΟΕ29 Γνώμη 15/2011, όπ.π και FRA όπ.π., έκδοση 2018, σελ. 145).

13. Στην περίπτωση κατά την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιθυμεί να επεξεργαστεί δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι όντως αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης, η συγκατάθεση δεν αποτελεί την κατάλληλη νομική βάση, αλλά εκείνη του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. β' ΓΚΠΔ (βλ. ΟΕ29, Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τη συγκατάθεση, σελ. 10). Αντίστοιχα, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων θεωρεί ότι σε όποια περίπτωση η επεξεργασία δεν είναι αναγκαία για την εκτέλεση της σύμβασης, μια τέτοια επεξεργασία λαμβάνει χώρα νομίμως μόνο εάν βασίζεται σε μια άλλη κατάλληλη νομική βάση¹⁴.

14. Ειδικότερα, οι αρχές της σύννομης, θεμιτής (ή δίκαιης) και με διαφανή τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτάσσουν την επιλογή της συγκατάθεσης ως νομικής βάσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ, μόνον εφόσον οι υπόλοιπες νομικές βάσεις δεν εφαρμόζονται, ώστε κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας να καθίσταται μεταγενέστερα αδύνατη η αλλαγή και μετάβαση σε άλλη νομική βάση. Σε περίπτωση κατά την οποία το υποκείμενο των δεδομένων ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του, δεν επιτρέπεται η συνέχιση της επεξεργασίας των

---

¹⁴ Βλ. υπό δημόσια διαβούλευση σχέδιο Κατευθυντήριων Γραμμών 2/2019 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων “on the processing of personal data under Article 6 (1) (b) GDPR in the context of the provision of online services to data subjects” σελ. 6.

δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπό άλλη νομική βάση, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα. Όταν εφαρμόζεται ορθά η νομική βάση της συγκατάθεσης, υπό την έννοια ότι ουδεμία άλλη νομική βάση τυγχάνει εφαρμογής, η μη χορήγηση ή η ανάκλησή της ισοδυναμεί με απόλυτη απαγόρευση επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

15. Ο εργοδότης ασκώντας το διευθυντικό του δικαίωμα, υπό την αυτονόητη προϋπόθεση της τήρησης των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ και επί τη βάσει προβλεπόμενων προ της επεξεργασίας συγκεκριμένων διαδικασιών και εγγυήσεων στο πλαίσιο της οργάνωσης της εσωτερικής συμμόρφωσης σύμφωνα με την αρχή της λογοδοσίας, δικαιούται να ασκεί έλεγχο επί των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας που παρέχει στους εργαζόμενους για την εργασία τους, εφόσον η συναφής επεξεργασία, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων του εργαζομένου, χωρίς να θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτού κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. στ' ΓΚΠΔ, και αφού έχει ενημερωθεί έστω και για την δυνατότητα συναφούς ελέγχου (βλ. αναλυτικά ΑΠΔΠΧ 34/2018 και αρ. 17 παρ. 19 σχεδίου εφαρμοστικού νόμου ΓΚΠΔ υπό δημόσια διαβούλευση¹⁵).

Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να επιτευχθεί η δίκαιη και αναγκαία ισορροπία μεταξύ των σκοπών επίτευξης των εννόμων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας από τη μία (βλ. ΟΕ29, Γνώμη 2/2017 “*on data processing at work*”, σελ. 4) και του σεβασμού των εύλογων και νόμιμων προσδοκιών των εργαζομένων για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον εργασιακό χώρο, από την άλλη. Οι νόμιμες και εύλογες προσδοκίες των εργαζομένων εν προκειμένω, βρίσκουν έρεισμα στις αρχές της σύννομης και θεμιτής ή δίκαιης με διαφανή τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αυτών, δημιουργώντας αντίστοιχα στον υπεύθυνο επεξεργασίας τις σχετικές υποχρεώσεις.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) έχει καταστήσει σαφές ότι η προστασία της «ιδιωτικής ζωής» που θεμελιώνεται στο άρθρο 8 ΕΣΔΑ δεν εξαιρεί την επαγγελματική ζωή των εργαζομένων και δεν περιορίζεται στη ζωή εντός του τόπου κατοικίας (βλ. ΑΠΔΠΧ 34/2018 και ΟΕ29

¹⁵ <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=9314>

Έγγραφο εργασίας για την επιτήρηση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στον τόπο εργασίας της 29-5-2002, WP55, σελ. 8).

Το γεγονός ότι ο εργοδότης μπορεί να είναι ο ιδιοκτήτης των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας (π.χ. pc, tablets, τηλεφωνικές συσκευές, εταιρικό δίκτυο επικοινωνιών, servers κ.λπ) ή ότι μια ηλεκτρονική επιστολή έχει αποσταλεί από εταιρική διεύθυνση αλληλογραφίας δεν οδηγεί σε απεμπόληση του δικαιώματος στον ιδιωτικό βίο (βλ. ΕΔΔΑ, Α' Τμήμα, George Garamukanwa v. UK της 14-5-2019, παρ. 25), του δικαιώματος των εργαζομένων στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, του δικαιώματος στην προστασία του απορρήτου των επικοινωνιών και των σχετικών δεδομένων θέσης (βλ. ΟΕ29 Γνώμη 2/17, σελ. 22 κ ΟΕ29, WP55, όπ.π., σελ. 22), ούτε βεβαίως μπορεί να γίνει δεκτό ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων, που παράγονται με τη χρήση των εταιρικών μέσων επικοινωνιών συνιστούν «ιδιοκτησία» ή «περιουσία» του εργοδότη, επειδή είναι ο ιδιοκτήτης των ανωτέρω μέσων επικοινωνίας, προσέγγιση που υιοθετείται από τμήμα της νομολογίας των δικαστηρίων των Η.Π.Α., όχι όμως της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η τυχόν προηγούμενη ενημέρωση για παρακολούθηση ή υποκλοπή των επικοινωνιών του εργαζομένου από τον εργοδότη δεν σημαίνει άνευ ετέρου ότι δεν παραβιάζεται το άρθρο 8 ΕΣΔΑ (ΟΕ29 WP55, όπ.π. σελ. 9), όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του κατ' εξαίρεση νόμιμου περιορισμού του συναφούς ατομικού δικαιώματος.

Από την άλλη, ο εργοδότης δικαιούται στη λήψη των αναγκαίων, νόμιμων και αναλογικών μέτρων προκειμένου να λειτουργεί εύρυθμα και αποτελεσματικά η επιχείρηση και να προστατευθεί από τη ζημιά ή τη βλάβη που μπορούν να προκαλέσουν οι ενέργειες των εργαζομένων (βλ. ΑΠΔΠΧ 34/2018, ΟΕ29, WP55, όπ.π., σελ. 4).

16. Η συγκατάθεση δεν συνιστά την κατάλληλη νομική βάση για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων στο πλαίσιο ελέγχου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών αυτών, αλλά η κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. στ' ΓΚΠΔ νομική βάση, όπως προεκτέθηκε (βλ. ΑΠΔΠΧ 34/2018, ΟΕ29, WP 55, όπ.π. σελ. 23). Αντίστοιχα, στην περίπτωση αυτή, προβληματική θα ήταν η επιλογή της νομικής βάσης της εκτέλεσης της εργασιακής σύμβασης κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. β' ΓΚΠΔ καθώς αφενός ενδέχεται (αναλόγως της φύσης της απασχόλησης) η συναφής επεξεργασία να

υπερβαίνει το αναγκαίο για την εκτέλεση της (σύμβασης εργασίας) μέτρο (βλ. ΟΕ 29 Γνώμη 6/2014 σχετικά με την έννοια των εννόμων συμφερόντων του υπευθύνου επεξεργασίας της 09-4-2014, WP 217, σελ. 22), αφετέρου, βάσιμα υποστηρίζεται (βλ. ΟΕ29 Γνώμη 6/2014, όπ.π., σελ. 32) ότι ο έλεγχος των υπαλλήλων για σκοπούς ασφάλειας ή διαχείρισης, η εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων καταγγελίας παρατυπιών και η προστασία της φυσικής ασφάλειας καθώς και των ΤΠ και δικτύων θεωρούνται κατά βάση (βλ. σελ. 83 υποσημ. 125) έννομο συμφέρον του υπευθύνου επεξεργασίας, εφόσον αυτό είναι «αποδεκτό βάσει του νόμου» (με παραπομπή στη Γνώμη ΟΕ29 υπ' αρ. 3/2013 της 02-4-2013, WP 203 σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού).

17. Στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, την ακρόαση της εταιρίας καθώς και τα υπομνήματα που η ίδια υπέβαλε, προέκυψε ότι η εταιρία PWC BS επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της, έχοντας την κατ' αρ. 4 παρ. 7 ΓΚΠΔ ιδιότητα του υπευθύνου επεξεργασίας, αφού καθορίζει τους σκοπούς και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αυτών που περιλαμβάνονται σε συστήματα αρχειοθέτησης, και επομένως καθίσταται υπόχρη στη συμμόρφωση προς τις αρχές που εισάγονται με το άρθρο 5 ΓΚΠΔ.

Η Αρχή δέχεται τον ισχυρισμό της εταιρίας που περιλαμβάνεται στο από 10-7-2018 υπόμνημά της (ΑΠΔΠΧ Γ/ΕΙΣ/11.07.2018), σύμφωνα με τον οποίο είχε ήδη τροποποιήσει την επισυναπτόμενη στην καταγγελία της ΕΛΕΠΑ «*Δήλωση Αποδοχής Όρων Επεξεργασίας Προσωπικών Δεδομένων*», η οποία δεν βρισκόταν πλέον σε ισχύ και αντικείμενο ελέγχου συνιστά η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όπως περιγράφεται στο έγγραφο «*Παράρτημα 1 – Ενημέρωση και παροχή συγκατάθεσης προς επεξεργασία προσωπικών δεδομένων*», με έναρξη ισχύος την 25.5.2018, ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή του ΓΚΠΔ.

Αντίθετα, η Αρχή απορρίπτει την ένσταση της εταιρίας σύμφωνα με την οποία η ΕΛΕΠΑ δεν αποτελεί υποκείμενο των δεδομένων που νομιμοποιείται κατ' αρ. 19 παρ. 1 ιγ' ν. 2472/1997 να υποβάλλει καταγγελία, ούτε περιλαμβάνεται στους κατ' αρ. 80 ΓΚΠΔ μη κερδοσκοπικούς φορείς, οργανώσεις ή ενώσεις που ομοίως νομιμοποιούνται σχετικά, καθώς η Αρχή νομίμως διενεργεί αυτεπαγγέλτως διοικητικούς ελέγχους και ασκεί τις κατ' αρ. 58 ΓΚΠΔ εξουσίες της στο πλαίσιο των

καθηκόντων της, σύμφωνα με το άρθρο 57 ΓΚΠΔ σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 19 παρ. 1 στοιχ. η' ν. 2472/1997, λαμβάνοντας γνώση κάθε πληροφορίας που υποπίπτει στην αντίληψη της.

18. Από το προσκομισθέν συνημμένως προς το υπ' αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/365/18.01.2019 υπόμνημα της εταιρίας, έγγραφο «*Παράρτημα 1 – Ενημέρωση και παροχή συγκατάθεσης προς επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από την «PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS ACCOUNTING A.E.»* (εφεξής «Παράρτημα 1») για το οποίο επισημαίνεται ότι κατά δήλωση της PWC BS άπασες οι εταιρίες του δικτύου PWC χρησιμοποιούν το ίδιο πρότυπο προκύπτει ότι:

i. Με το Παράρτημα 1, όπως εξάλλου τιτλοφορείται, ζητείται η παροχή συγκατάθεσης από τους εργαζόμενους της εταιρίας για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους, σε κάποιες δε περιπτώσεις ζητείται συγκατάθεση υπό την έννοια της εκεί αναφερόμενης «*ειδικής αποδοχής*» της διαβίβασης δεδομένων εκτός Ελλάδας ή της ειδικότερης παροχής «*συναίνεσης στον έλεγχο και παρακολούθηση από την Εταιρία των μέσων επικοινωνίας και του ηλεκτρονικού εξοπλισμού*» που έχει διατεθεί στους εργαζόμενους. Επομένως, ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει εν προκειμένω επιλέξει ως νόμιμη βάση επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων του την προβλεπόμενη από το άρθρο 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ («παροχή συγκατάθεσης»).

ii. Με το ίδιο Παράρτημα 1, ζητείται δια της υπογραφής του από τους εργαζόμενους, η από μέρους τους αναγνώριση ότι τα παρεχόμενα από τους ίδιους δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα προς την εταιρία «*[...] συνδέονται άμεσα με τις ανάγκες της σχέσης απασχόλησης και οργάνωσης της εργασίας, καθώς επίσης και ότι τα Προσωπικά Δεδομένα που έθεσε υπόψη της Εταιρίας είναι συναφή και πρόσφορα στο πλαίσιο της σχέσης απασχόλησης και της οργάνωσης της εργασίας...*», δηλαδή οι υποχρεώσεις συμμόρφωσης του υπευθύνου επεξεργασίας προς τις αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατ' αρ. 5 παρ. 2, 24 παρ. 1 και 32 ΓΚΠΔ (αρχή της λογοδοσίας) εσφαλμένα μεταφέρονται και βαρύνουν τα υποκείμενα των δεδομένων. Αντιθέτως, συνιστά υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας να επιλέξει ο ίδιος προς επεξεργασία μόνον όσα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους

σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία κατ' αρ. 5 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ (αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων).

iii. Στο ίδιο Παράρτημα I αναφέρεται είτε ρητά σε κεφάλαιο με τίτλο «Σκοπός», είτε διάσπαρτα εντός του κειμένου σε κεφάλαια με τίτλους που δεν συνάδουν με το περιεχόμενό τους, ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων αποσκοπεί *πρώτον*, στην εκτέλεση της σύμβασης της εργασίας, *δεύτερον*, στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων της εταιρίας που απορρέουν από την εργατική, ασφαλιστική, φορολογική, τελωνειακή, ευρωπαϊκή και λοιπή νομοθεσία και ευκολότερη εκτέλεση της σύμβασης εργασίας και *τρίτον*, στην επίτευξη των σκοπών εννόμων συμφερόντων που επιδιώκει η εταιρία, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγεται η διαπίστωση και η διασφάλιση συμμόρφωσης των εργαζομένων με τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει με τη σύμβαση, η λήψη κάθε μέτρου στο πλαίσιο άσκησης του διευθυντικού δικαιώματος για τη βέλτιστη οργάνωση της επιχείρησης και της ρύθμισης της συμπεριφοράς του μισθωτού κατά την εκτέλεση της εργασίας του και την τάξη μέσα στην εκμετάλλευση (έλεγχος και παρακολούθηση μέσω επικοινωνίας και ηλεκτρονικού εξοπλισμού).

19. Η Αρχή διαπιστώνει από το περιεχόμενο του ανωτέρω Παραρτήματος 1 ότι, ως νόμιμη βάση επεξεργασίας κατ' αρ. 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ για τους αναφερόμενους τρεις (3) διαφορετικούς σκοπούς επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων, η εταιρία εφαρμόζει αυτήν της συγκατάθεσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ.

Επίσης, από τα υποβληθέντα υπομνήματα της εταιρίας προ της ακρόασής της από την Αρχή προκύπτει ότι όλως αντιφατικά, παράλληλα και τελώντας σε σχέση αλληλοαποκλεισμού γίνεται επίκληση, αφενός της νομικής βάσης της συγκατάθεσης, αφετέρου, της εκτέλεσης της σύμβασης, προκειμένου να δικαιολογηθούν οι ανωτέρω επεξεργασίες. Μάλιστα δε, η εταιρία στο από 18-01-2019 υπόμνημά της (ΑΠΔΠΧ Γ/ΕΙΣ/365/18.01.2019) ευθέως αναφέρει ότι «**2.** [...] *αν και δύναται να υποστηριχθεί ότι δεν είναι απαραίτητη ή αναγκαία η συναίνεση για την επεξεργασία....ζητήσαμε και τη συναίνεση του προσωπικού μας...Παρόλο που ενδεχομένως να μπορούσαμε να προχωρήσουμε με το έλασσον (=την ενημέρωσή τους, πάνω στην δικαιολογητική βάση της μεταξύ μας σύμβασης εργασίας), για παν ενδεχόμενο, προτείναμε, αν συμφωνούν, να μας δώσουν και τη συναίνεση τους...Αν μισθωτός μας δεν μας χορηγήσει την*

συναίνεσή του ή την άρει κατόπιν εορτής, δεν θα υποστεί καμία συνέπεια. Απλώς θα προχωρήσουμε κανονικά, με μόνη την αδιαμφισβήτητη και αποδεδειγμένη ενημέρωση του, καθώς έχουμε νόμιμη βάση επεξεργασίας. 3. Νόμιμη βάση επεξεργασίας αποτελεί η εκτέλεση των υποχρεώσεών μας από την εργασιακή μας σύμβαση, στην οποία οι εργαζόμενοι είναι συμβαλλόμενα μέρη (άρθρο 6 παρ. 1 περ. β και γ και 3 περ. β του ΓΚΠΔ). Ως εκ τούτου, η μη παροχή συναίνεσης ή η ανάκληση αυτής, δεν μας εμποδίζει να προχωρήσουμε στην επεξεργασία των δεδομένων του προσωπικού μας που σχετίζονται με την εκτέλεση των εργασιακών μας υποχρεώσεων από τη σύμβαση εργασίας».

Τέλος, η εταιρία στο μετ' ακρόαση από 28-02-2019 υπόμνημά της προς την Αρχή (ΑΠΔΠΧ Γ/ΕΙΣ/1965/28.02.2019) δηλώνει ότι, εν τέλει, μοναδική νομική βάση και για τους τρεις (3) διαφορετικούς σκοπούς επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων του προσωπικού της είναι η εργασιακή σχέση και ειδικότερα η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που πηγάζουν από αυτήν (άρθρο 6 παρ. 1 περ. β και γ και 3 περ. β του ΓΚΠΔ), ότι επικουρικά θεώρησε ως συμπληρωματική νομική βάση τη συγκατάθεση, ότι είναι απολύτως πρόθυμη να εγκαταλείψει τη συγκεκριμένη νομική βάση (δηλ. της συγκατάθεσης) και ότι θέτει υπόψη της Αρχής, σε αντικατάσταση του Παραρτήματος 1, νέο σχέδιο εγγράφου με μοναδική βάση επεξεργασίας την εκτέλεση της σύμβασης εργασίας.

20. Από το περιεχόμενο του Παραρτήματος I και από τις ανωτέρω παραδοχές της εταιρίας προκύπτει ότι η PWC BS μη σύννομα επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της για τους αναφερόμενους από αυτήν σκοπούς, ήτοι κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' περίπτωση α' (αρχή της νομιμότητας) και παρ. 2 (αρχή της λογοδοσίας) σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ, καθώς εφαρμόζει ακατάλληλη νομική βάση (σχετικά πρβλ. ΣτΕ 1847/2017, παρ. 7) και δη αυτή του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΔΠ (συγκατάθεση), αντί των κατάλληλων ανά περίπτωση νομικών βάσεων που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 περ. β', γ' και στ' ΓΚΠΔ, τηρουμένων των σχετικών προϋποθέσεων.

Η εφαρμογή της συγκατάθεσης ως νομικής βάσης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ για τους αναφερόμενους από την εταιρία σκοπούς πρέπει να αποκλειστεί, σύμφωνα και με όσα προεκτέθηκαν στις σκέψεις υπ' αρ. 9-16 της παρούσας, επειδή:

πρώτον, δεν νοείται παροχή έγκυρης και ελεύθερης συγκατάθεσης για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν στην παροχή εργασίας λόγω της ανισορροπίας ισχύος μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου,

δύτερον, στη συγκεκριμένη περίπτωση, προϋπόθεση εφαρμογής της συγκατάθεσης ως νομικής βάσης επεξεργασίας συνιστά ο προηγούμενος αποκλεισμός των νομικών βάσεων του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. β', γ' και στ' ΓΚΠΔ, γεγονός το οποίο δεν συντρέχει, καθώς η εταιρία αναγνωρίζει (έστω και εν μέρει εσφαλμένα όπως θα καταδειχθεί κατωτέρω) ότι *«νόμιμη βάση επεξεργασίας αποτελεί η εκτέλεση των υποχρεώσεών μας από την εργασιακή μας σύμβαση, στην οποία οι εργαζόμενοι είναι συμβαλλόμενα μέρη (άρθρο 6 παρ. 1 περ. β και γ και 3 περ. β του ΓΚΠΔ)»*,

τρίτον, η επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ πρέπει να αντιστοιχεί στον νόμιμο σκοπό επεξεργασίας, ώστε εν προκειμένω οι περιγραφόμενοι από την εταιρία τρεις (3) σκοποί επεξεργασίας (εργασιακή σύμβαση, έννομες υποχρεώσεις, υπέρτερο έννομο συμφέρον) να μην βρίσκουν νόμιμο έρεισμα στη νομική βάση της συγκατάθεσης των εργαζομένων.

21. Περαιτέρω, η εταιρία δημιούργησε την εσφαλμένη εντύπωση στους εργαζόμενους ότι επεξεργάζεται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τους κατ' εφαρμογή της νομικής βάσης της συγκατάθεσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ, ενώ στην πραγματικότητα τα επεξεργάζεται με άλλη νομική βάση, για την οποία ουδέποτε ενημερώθηκαν οι εργαζόμενοι, κατά παράβαση της αρχής της διαφάνειας και συνακόλουθα κατά παραβίαση της υποχρέωσης ενημέρωσης κατ' άρθρο 13 παρ. 1 εδ. γ' και 14 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ.

Σημειώνεται δε ότι η εσφαλμένη επιλογή της εταιρίας να εφαρμόσει στην προκειμένη περίπτωση τη νομική βάση της συγκατάθεσης προκύπτει και από το γεγονός ότι αφενός, δεν περιέλαβε στο Παράρτημα 1 την κατ' άρθρο 13 παρ. 2 εδ. γ' και 14 παρ. 2 εδ. δ' ΓΚΠΔ ενημέρωση προς τα υποκείμενα των δεδομένων για την εξασφάλιση θεμιτής και διαφανούς επεξεργασίας και δη ότι δικαιούνται να ανακαλέσουν την συγκατάθεσή τους οποτεδήποτε, όπως ρητά προβλέπεται στο άρθρο 7 παρ. 3 ΓΚΠΔ. Αφετέρου, σε ερώτημα της Αρχής η εταιρία απάντησε ότι σε περίπτωση *«[...] μη παροχή[ς] συναίνεσης ή ανάκληση[ς] αυτής, δεν μας εμποδίζει να προχωρήσουμε στην επεξεργασία των δεδομένων του προσωπικού μας που σχετίζονται με την εκτέλεση των εργασιακών μας υποχρεώσεων από τη σύμβαση εργασίας»*. Από τα

στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης και την ακροαματική διαδικασία προέκυψε ότι η δήλωση που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 1 προς τους εργαζόμενους περί εφαρμογής της νομικής βάσης της συγκατάθεσης υπήρξε παραπλανητική και μη ανταποκρινόμενη στην πραγματικότητα, αποστερώντας τη δυνατότητα να ασκήσουν τα έννομα δικαιώματά τους, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πεπλανημένα η εντύπωση στους εργαζόμενους ότι νομική βάση επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υπήρξε εκείνη της συγκατάθεσης, καθώς και ότι έχουν μια σειρά δικαιωμάτων από τη χρήση της εν λόγω νομικής βάσης, όπως π.χ. ότι δικαιούνται ανά πάσα στιγμή να ανακαλέσουν την συγκατάθεσή τους (βλ. άρθρο 13 παρ. 2 εδ. γ' ΓΚΠΔ), που συνεπάγεται εφεξής την παύση της επεξεργασίας ή ότι δικαιούνται τη διαγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους και την εφεξής παύση της επεξεργασίας για το μέλλον. Μια τέτοιου είδους παραπλανητική δήλωση επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων καθώς και η ίδια η επεξεργασία καθίσταται, επομένως, πλέον του μη σύνομου αυτής κατά τα προεκτεθέντα, επίσης αθέμιτη και αδιαφανής, κατά παράβαση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' περ. β' και γ' ΓΚΠΔ (αντικειμενικότητα και διαφάνεια) σε συνδυασμό με την παραβίαση των επιμέρους υποχρεώσεων ενημέρωσης που βαρύνουν τον υπεύθυνο επεξεργασίας για την εξασφάλιση θεμιτής και διαφανούς επεξεργασίας κατ' αρ. 13 και 14 ΓΚΠΔ.

Τέλος, η εταιρία προέβαλλε τον ισχυρισμό ότι η εφαρμογή της νομικής βάσης της συγκατάθεσης υπήρξε συμπληρωματική - επικουρική και ότι «[...] αντιμέτωποι με το (ακόμη) νέο και εξειδικευμένο δίκαιο της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υιοθετήσαμε συντηρητική προσέγγιση και, αποβλέποντας στη μέγιστη δυνατή διασφάλισή μας, αλλά και προκειμένου να μην διακινδυνεύσουμε ούτε καν να θεωρηθεί ότι ενδεχομένως να παραβιάζουμε δικαίωμα μισθωτού μας, ζητήσαμε και τη συναίνεση του προσωπικού μας» (αρ. πρωτ. ΑΠΔΠΧ 365/18-01-2019).

Πέραν όσων προαναφέρθηκαν, θα πρέπει να επισημανθεί συμπληρωματικά ότι, σε περίπτωση κατά την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει αμφιβολίες για τη νομιμότητα της επεξεργασίας, οφείλει σύμφωνα με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ και ιδίως με βάση τις αρχές του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ και την υποχρέωση λογοδοσίας κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, να άρει αυτές προ της επεξεργασίας ή να απέχει από την επεξεργασία μέχρι την άρση των αμφιβολιών.

Επομένως, η από μέρους της εταιρίας επίκληση του ισχυρισμού περί εφαρμογής της «συμπληρωματικής-επικουρικής» νομικής βάσης της συγκατάθεσης λόγω του «(ακόμη) νέου και εξειδικευμένου δικαίου της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα», αφενός, δεν βρίσκει έρεισμα στις διατάξεις και στο πνεύμα του ΓΚΠΔ, αφετέρου, καταδεικνύει ότι η εταιρία αμφέβαλε για την επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ και προσπάθησε να προστατεύσει εαυτή (και) από την τυχόν διαπίστωση παραβίασης των διατάξεων του ΓΚΠΔ («*υιοθετήσαμε συντηρητική προσέγγιση και, αποβλέποντας στη μέγιστη δυνατή διασφάλιση μας*») επιλέγοντας και δεύτερη νομική βάση. Την αμφιβολία όμως για τη νομιμότητα της επεξεργασίας η εταιρία όφειλε να την άρει με την επιλογή της κατάλληλης νομικής βάσης ανά κατηγορία επεξεργασίας ή με την αποχή από την επεξεργασία και όχι με την (επικαλούμενη από την ίδια) εφαρμογή «συμπληρωματικής-επικουρικής» βάσης, για την οποία, ούτως ή άλλως, ουδέποτε ενημερώθηκαν οι εργαζόμενοι.

Για τους προαναφερόμενους λόγους θα πρέπει να απορριφθεί ο ισχυρισμός της εταιρίας περί εφαρμογής της συγκατάθεσης ως δήθεν «επικουρικής-συμπληρωματικής» νομικής βάσης επεξεργασίας.

22. Όπως προεκτέθηκε (βλ. ανωτέρω παρ. 18, iii), η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων από την εταιρία αποσκοπεί στην εκτέλεση της σύμβασης της εργασίας, στην εκπλήρωση των έννομων υποχρεώσεών της και στην επίτευξη των εννόμων συμφερόντων της. Η εταιρία κατόπιν νέας δήλωσής της προτίθεται να εφαρμόσει ως κατάλληλη νομική βάση για την επίτευξη των ανωτέρω τριών (3) σκοπών επεξεργασίας εκείνη του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. β' ΓΚΠΔ, ενώ οφείλει να εφαρμόζει επιπλέον τις αντίστοιχα (προς τους σκοπούς επεξεργασίας) προβλεπόμενες νομικές βάσεις του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. γ' και στ' ΓΚΠΔ, εφόσον πληρούνται οι κατ' ιδίαν προϋποθέσεις εφαρμογής της κάθε μιας.

Έτσι, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της εταιρίας που απορρέουν από την εργατική, ασφαλιστική, φορολογική, τελωνειακή, ευρωπαϊκή και λοιπή νομοθεσία διενεργείται σύμφωνα με τη νομική βάση του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ, ενώ η επεξεργασία στο πλαίσιο άσκησης του διευθυντικού δικαιώματος για τη βέλτιστη οργάνωση της επιχείρησης, περιλαμβανομένου του ελέγχου των μέσων επικοινωνίας και

εξοπλισμού, δύναται να διενεργηθεί σύμφωνα με τη νομική βάση του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. στ' ΓΚΠΔ, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της εν λόγω ρύθμισης και με βάση συγκεκριμένες διαδικασίες και εγγυήσεις (βλ. ΑΠΔΠΧ 34/2018).

Επομένως, η PWC BS μη σύννομα επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της για τους αναφερόμενους από αυτήν σκοπούς, ήτοι κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 (αρχή της λογοδοσίας) σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ, καθώς εφαρμόζει εν μέρει ακατάλληλη νομική βάση και δη αυτή του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. β' ΓΚΔΠ (εκτέλεση σύμβασης), αντί των κατάλληλων ανά περίπτωση νομικών βάσεων που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 1 περ. γ' και στ' ΓΚΠΔ.

23. Η εταιρία επεξεργάζεται, κατά παράβαση του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ όπως προεκτέθηκε, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της, τα οποία δημιουργούνται από τη χρήση των μέσων επικοινωνίας και του ηλεκτρονικού εξοπλισμού ιδιοκτησίας της, σε όσες περιπτώσεις τους έχουν παραχωρηθεί. Από το Παράρτημα 1 προκύπτει ότι η εταιρία ζήτησε την παροχή συγκατάθεσης των εργαζομένων, προκειμένου να προβαίνει σε έλεγχο και παρακολούθηση των προαναφερόμενων μέσων επικοινωνίας και ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Επίσης, από την προσκομισθείσα από την εταιρία έκθεση εκτίμηση αντικτύπου (DPIA) για την υπηρεσία “Splunk Logging” προκύπτει ότι αποκλειστική νομική βάση επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της για τον έλεγχο των μέσων επικοινωνίας και ηλεκτρονικού εξοπλισμού συνιστά η συγκατάθεση (σελ. 7).

Εν συνεχεία και με βάση τα υπομνήματά της, η εταιρία ανασκευάζει δηλώνοντας ότι δεν «παρακολουθεί» τις επικοινωνίες του προσωπικού της, τηλεφωνικές ή ηλεκτρονικές και ότι επρόκειτο περί «φραστικής αστοχίας» η οποία διορθώθηκε στο σχέδιο δήλωσης που πρόκειται να αντικαταστήσει το Παράρτημα 1. Προς επίρρωση του ισχυρισμού περί μη παρακολούθησης των επικοινωνιών του προσωπικού της, η εταιρία παρείχε πληροφορίες για τα λογισμικά και τα συστήματα που χρησιμοποιεί για την προστασία των πληροφοριών του οργανισμού, του εταιρικού δικτύου, των μέσων επικοινωνιών κ.λπ. προσκόμισε δε σχετικές πολιτικές ασφαλείας.

Η Αρχή έχει αναλυτικά αναφερθεί στις προϋποθέσεις, διαδικασίες και εγγυήσεις ελέγχου των μέσων επικοινωνίας και ηλεκτρονικού εξοπλισμού των

εργαζομένων από τον εργοδότη με την υπ' αρ. 34/2018 απόφασή της, στο πλαίσιο της οποίας έκρινε ότι ανάμεσα στις προϋποθέσεις σύννομης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα περιλαμβάνεται και η κατάρτιση και εφαρμογή εσωτερικού κανονισμού για την ορθή χρήση και λειτουργία του εξοπλισμού και του δικτύου πληροφορικής και επικοινωνιών, παραθέτοντας μάλιστα ελάχιστο περιεχόμενο αυτού (πολιτικές κ.λπ).

Η εταιρία προσκόμισε σχετική Πολιτική, η οποία αν και δεν ανταποκρίνεται πλήρως στο περιεχόμενο της υπ' αρ. 34/2018 απόφασης της Αρχής, καλύπτει βασικές απαιτήσεις της, αν και όχι αναλυτικά. Η Αρχή ήδη έκρινε ότι η εν λόγω επεξεργασία υπήρξε μη σύννομη, μη θεμιτή και μη διαφανής κατά παράβαση του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ, ώστε να παρέλκει ο περαιτέρω έλεγχος τήρησης των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ.

Επιπλέον, από τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της Αρχής, δεν προέκυψε ότι η εταιρία έχει θέσει υπό γενική τεχνική επιτήρηση τα ηλεκτρονικά και άλλα μέσα επικοινωνίας και συνακόλουθα και τις επικοινωνίες των εργαζομένων και αποδέχεται τον ισχυρισμό της εταιρίας ότι η από μέρους της χρήση της φράσης «*παρακολούθηση των μέσων επικοινωνίας και του ηλεκτρονικού εξοπλισμού*» δεν ανταποκρινόταν στην κατάσταση των πραγμάτων και υπήρξε άστοχη επιλογή.

24. Η Αρχή με το από 3.12.2018 και με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/9678 έγγραφό της προς την εταιρία PwC BS, ζήτησε να τεθεί υπόψη της η σχετική έγγραφη εσωτερική τεκμηρίωση κατ' αρ. 5 παρ. 2, 24 και 32 ΓΚΠΔ (αρχή της λογοδοσίας), επί τη βάση της οποίας η εταιρία κατέληξε στην εφαρμογή της συγκατάθεσης, ως νόμιμης βάσης της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων, κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ, εν όψει και των περί του αντιθέτου διαλαμβανομένων στο από 10-7-2018 Υπόμνημά της, όπου έκανε λόγο για νόμιμη επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς που σχετίζονται με την εκτέλεση της εργασιακής σύμβασης, δηλαδή με έτερη νομική βάση.

Η εταιρία ουδέποτε προσκόμισε σχετική έγγραφη εσωτερική τεκμηρίωση, ούτε στα υπομνήματά της εξήγησε (χωρίς αυτό να υποκαθιστά την υποχρέωση λογοδοσίας ή να θεραπεύει τη σχετική πλημμέλεια) τους λόγους για τους οποίους, προς επίτευξη των αναφερομένων από την ίδια σκοπών επεξεργασίας, εφάρμοσε κατ' αρχήν τη νομική βάση της συγκατάθεσης (άρθρο 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ) και εν

συνεχεία δήλωσε ότι προτίθεται να την εγκαταλείψει και να εφαρμόσει μόνο τη νομική βάση της εκτέλεσης της σύμβασης (άρθρο 6 παρ. 1 εδ. β' ΓΚΠΔ), ενώ, όπως ήδη έκρινε ανωτέρω η Αρχή, εφαρμογής τυγχάνουν και οι νομικές βάσεις των άρθρων 6 παρ. 1 εδ. γ' και στ' ΓΚΠΔ, τηρουμένων των κατ' ιδίαν προϋποθέσεων. Η εταιρία όφειλε στο πλαίσιο της εσωτερικής συμμόρφωσης, προ της έναρξης της επεξεργασίας, να εξετάσει την τήρηση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ σε συνδυασμό με τις νομικές βάσεις του άρθρου 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ και εφόσον έκρινε ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους, να επιλέξει τις κατάλληλες νομικές βάσεις για τους αντίστοιχους σκοπούς επεξεργασίας. Με δεδομένο δε ότι η εταιρία επέλεξε τη νομική βάση της συγκατάθεσης, όφειλε σύμφωνα με τα προεκτεθέντα (βλ. παρ.14) να έχει προηγουμένως εξετάσει και αποκλείσει την εφαρμογή των λοιπών νομικών βάσεων, τεκμηριώνοντας και τους σχετικούς λόγους της επιλογής αυτής, ώστε η Αρχή να έχει τη δυνατότητα ελέγχου της ορθότητας της επιλογής αυτής. Επομένως, η εταιρία, κατά τούτο, παραβίασε την αρχή της λογοδοσίας.

Επιπλέον, όπως αναφέρθηκε στην υπ' αρ. 18 ii σκέψη της παρούσας η εταιρία μετέφερε και βάρυνε τους εργαζόμενους με την υποχρέωση λογοδοσίας, με την οποία η ίδια ήταν επιφορτισμένη σε εκείνη την περίπτωση, κατά παράβαση του άρθρου 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ. Ειδικότερα, η εταιρία ζήτησε από τους εργαζόμενους να υπογράψουν στο Παράρτημα Ι ότι «*αναγνωρίζουν*»:

πρώτον, ότι η συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους γίνεται «για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με τις ανάγκες της σχέσης απασχόλησης και οργάνωσης της εργασίας», ενώ όφειλε η ίδια να προσδιορίσει από μόνη της και ανεξαρτήτως της από μέρους των εργαζομένων «αναγνώρισης» ή μη, τη νομιμότητα των σκοπών επεξεργασίας και όχι να μεταθέσει το σχετικό βάρος στα υποκείμενα των δεδομένων.

δεύτερον, ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έθεσαν «*υπόψη της Εταιρίας είναι συναφή και πρόσφορα στο πλαίσιο της σχέσης απασχόλησης και της οργάνωσης της εργασίας...*», ενώ όφειλε η ίδια να επιλέξει προς επεξεργασία από μόνη της και ανεξαρτήτως της από μέρους των εργαζομένων «αναγνώρισης» ή μη, μόνον όσα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία, στο πλαίσιο της εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας, κατ' αρ. 5 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ (αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων). Εξάλλου, τα υποκείμενα των δεδομένων δεν έχουν συνήθως ειδικές γνώσεις ερμηνείας και

εφαρμογής των διατάξεων του ΓΚΠΔ, ώστε να κρίνουν εάν η επεξεργασία των συναφών δεδομένων είναι σύμφωνη με την αρχή της ελαχιστοποίησής τους.

Με τον τρόπο αυτό, η εταιρία μετέθεσε το βάρος λογοδοσίας ως προς την εφαρμογή της αρχής της ελαχιστοποίησης των δεδομένων στα υποκείμενα, ενώ όφειλε η ίδια στο πλαίσιο της εσωτερικής οργάνωσης και συμμόρφωσης να αξιολογήσει από μόνη της ποια δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι συναφή και πρόσφορα προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό επεξεργασίας, δοθέντος και του ότι η εταιρία ζητά από τους εργαζόμενους τα στοιχεία (δεδομένα) που της είναι αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών της. Σε αντίθετη περίπτωση, οι εργαζόμενοι θα προσκόμιζαν όποια στοιχεία (δεδομένα) επιθυμούσαν οι ίδιοι ή ακόμη και κανένα στοιχείο (δεδομένο).

Εν όψει των ανωτέρω και συνδυαστικά προς τη δήλωση της εταιρίας στο μετ' ακρόαση υπόμνημά της προς την Αρχή σύμφωνα με την οποία: «[...] *αντιμέτωποι με το (ακόμη) νέο και εξειδικευμένο δίκαιο της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υιοθετήσαμε συντηρητική προσέγγιση και, αποβλέποντας στη μέγιστη δυνατή διασφάλισή μας, αλλά και προκειμένου να μην διακινδυνεύσουμε ούτε καν να θεωρηθεί ότι ενδεχομένως να παραβιάζουμε δικαίωμα μισθωτού μας, ζητήσαμε και τη συναίνεση του προσωπικού μας*» (αρ. πρωτ. ΑΠΔΠΧ 365/18-01-2019), προκύπτει ότι η εταιρία θεώρησε εσφαλμένα ότι με την υπογραφή από τα υποκείμενα των δεδομένων των προβλέψεων που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι «απαλλάσσεται κάθε ευθύνης», την στιγμή κατά την οποία μάλιστα, οι εργαζόμενοι δεν έχουν συνήθως, όπως προαναφέρθηκε, τις ειδικές γνώσεις προκειμένου να προβούν σε έλεγχο νομιμότητας τήρησης των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 ΓΚΠΔ, με τον οποίο βαρύνεται κατ' αρ. 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ ο υπεύθυνος επεξεργασίας. Επομένως, η εταιρία και στην περίπτωση αυτή, παραβίασε την αρχή της λογοδοσίας.

Τέλος, η εταιρία με την επιλογή ακατάλληλων νομικών βάσεων επεξεργασίας κατ' αρ. 6 παρ. 1 ΓΚΔΠ (αρχικά της συγκατάθεσης και εν συνεχεία της εκτέλεσης σύμβασης για το σύνολο των σκοπών επεξεργασίας) παραβίασε την εκ του άρθρου 5 παρ. 2 υποχρέωσή της να τηρήσει και να αποδείξει την συμμόρφωσή της με την παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου (αρχή της λογοδοσίας).

25. Εν όψει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει ότι η εταιρία PWC BS ως υπεύθυνος επεξεργασίας:

i. υπέβαλε σε μη σύννομη επεξεργασία κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' περ. α' ΓΚΠΔ τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της, καθώς εφάρμοσε εν προκειμένω, αρχικά την ακατάλληλη νομική βάση της συγκατάθεσης και εν συνεχεία την ακατάλληλη (εν μέρει) νομική βάση της εκτέλεσης της σύμβασης και για τους τρεις (3) σκοπούς επεξεργασίας.

ii. υπέβαλε σε μη θεμιτή και χωρίς διαφανή τρόπο κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' περ. β' και γ' ΓΚΠΔ τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της, καθώς τους δημιούργησε την εσφαλμένη εντύπωση ότι τα επεξεργάζεται κατ' εφαρμογή της νομικής βάσης της συγκατάθεσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ, ενώ στην πραγματικότητα τα επεξεργάστηκε με άλλη νομική βάση, για την οποία ουδέποτε ενημερώθηκαν οι εργαζόμενοι, κατά παράβαση της υποχρέωσης

iii. ως υπεύθυνος επεξεργασίας αν και έφερε την ευθύνη, δεν ήταν σε θέση να τηρήσει και να αποδείξει τη συμμόρφωση με την παράγραφο 1 του άρθρου 5 ΓΚΠΔ σύμφωνα με τα προεκτεθέντα υπό i και ii και παραβίασε την προβλεπόμενη από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ αρχή της λογοδοσίας, μεταφέροντας το βάρος της απόδειξης της συμμόρφωσης στα υποκείμενα των δεδομένων σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στην υπ' αρ. 18 ii σκέψη της παρούσας.

26. Με δεδομένο ότι η Αρχή διαπίστωσε τη μη σύννομη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των υποκειμένων των δεδομένων λόγω της παραβίασης των αρχών επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 ΓΚΠΔ, παρέλκει η εξέταση των υπολοίπων αρχών του ίδιου άρθρου (εδ. β' έως στ') καθώς και ο έλεγχος οποιασδήποτε άλλης πράξης επεξεργασίας μεταγενέστερης της συλλογής (π.χ. διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εκτός Ελλάδας).

27. Σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ (Αιτ. Σκ. 148) προκειμένου να ενισχυθεί η επιβολή των κανόνων του παρόντος Κανονισμού, κυρώσεις, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών προστίμων, θα πρέπει να επιβάλλονται για κάθε παράβαση του παρόντος κανονισμού, επιπρόσθετα ή αντί των κατάλληλων μέτρων που επιβάλλονται από την εποπτική αρχή σύμφωνα με τον παρόντα Κανονισμό. Σε περιπτώσεις παράβασης

ελάσσονος σημασίας ή αν το πρόστιμο που ενδέχεται να επιβληθεί θα αποτελούσε δυσανάλογη επιβάρυνση σε φυσικό πρόσωπο, θα μπορούσε να επιβληθεί επίπληξη αντί προστίμου.

Η Αρχή μετά τη διαπίστωση της παραβίασης των διατάξεων του ΓΚΠΔ κατά τα προεκτεθέντα, λαμβάνοντας υπόψη επιπλέον, πέραν των ανωτέρω, ιδίως:

i. Τις Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή και τον καθορισμό διοικητικών προστίμων για τους σκοπούς του Κανονισμού 2016/679 που εκδόθηκαν στις 03-10-2017 από την Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 (WP 253)

ii. Τη Σύσταση C(2003) 1422 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 6-5-2003 «*σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων*» και ιδίως το άρθρο 2 παρ. 1 αυτής, σύμφωνα με το οποίο το αριθμητικό όριο για την υπαγωγή των επιχειρήσεων στις μεγάλες είναι εκείνο των 250 εργαζομένων

και αφού έλαβε δεόντως υπόψη τις διατάξεις του άρθρου 83 ΓΚΠΔ στο μέτρο που εφαρμόζονται στη συγκεκριμένη περίπτωση και ειδικότερα όσα από τα προβλεπόμενα από την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου κριτήρια αφορούν την συγκεκριμένη περίπτωση που εξετάζεται από την Αρχή :

α) τη φύση, τη βαρύτητα και τη διάρκεια της παράβασης, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση, την έκταση ή τον σκοπό της σχετικής επεξεργασίας, καθώς και τον αριθμό των υποκειμένων των δεδομένων που έθιξε η παράβαση και το βαθμό ζημίας που υπέστησαν και συγκεκριμένα:

- i. το γεγονός ότι η εταιρία παραβίασε τις από το άρθρο 5 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ αρχές της νομιμότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας καθώς και την υποχρέωση (αρχή) λογοδοσίας κατ' αρ. 5 παρ. 2 ΓΚΠΔ, ήτοι παραβίασε θεμελιώδεις αρχές του ΓΚΠΔ για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
- ii. το γεγονός ότι η τήρηση των αρχών που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 ΓΚΠΔ είναι κεφαλαιώδους σημασίας, πρωτίστως δε, η αρχή της νομιμότητας, ώστε εάν εκλείπει αυτή να καθίσταται εξ' αρχής παράνομη η επεξεργασία, ακόμη και εάν έχουν τηρηθεί οι λοιπές αρχές επεξεργασίας. Ομοίως κεφαλαιώδους σημασίας καθίσταται η αρχή της λογοδοσίας στο πλαίσιο του νέου μοντέλου συμμόρφωσης που εισήχθη με τον

ΓΚΠΔ, όπου το βάρος συμμόρφωσης και η σχετική ευθύνη βαρύνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο οποίος και έχει εφοδιασθεί από τον ΓΚΠΔ με τα απαραίτητα εργαλεία συμμόρφωσης. Η παραβίαση της αρχής της λογοδοσίας στην προκειμένη περίπτωση συνίσταται κατ' αρχήν στο ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν κατάφερε να συμμορφωθεί με τις επιταγές των αρχών επεξεργασίας του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ και ιδίως δεν τεκμηρίωσε, στο πλαίσιο της εσωτερικής συμμόρφωσης, τους λόγους επιλογής της νομικής βάσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ ως κατάλληλης για την επίτευξη των σκοπών επεξεργασίας, αδυνατώντας παράλληλα να ανταποκριθεί σε σχετικό αίτημα της Αρχής. Επιπλέον δε, παραβιάστηκε η αρχή της λογοδοσίας στο μέτρο κατά το οποίο ο υπεύθυνος επεξεργασίας επιβάρυνε τα υποκείμενα των δεδομένων με το σχετικό καθήκον, προκειμένου να συγκατατεθούν ότι τηρήθηκε η κατ' αρ. 5 παρ. 1 εδ. γ' ΓΚΠΔ αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων. Επισημαίνεται δε ότι η Αρχή αποδίδει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω στο ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν παρουσίασε καμία απόδειξη εσωτερικής συμμόρφωσης, από την οποία να προκύπτει η προ της επεξεργασίας, τεκμηρίωση της επιλογής της κατάλληλης, κατά τον ίδιο, νομικής βάσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ. Απόδειξη της εσωτερικής τεκμηρίωσης της συμμόρφωσης δεν συνιστά εν προκειμένω η μεταγενέστερη παροχή εξηγήσεων μέσω υπομνήματος προς την Αρχή στο πλαίσιο του συναφούς διοικητικού ελέγχου, όπου δεν περιλαμβανόταν βεβαίως σχετική λογοδοσία, αλλά επιχειρηματολογία αιτιολόγησης της σχετικής επιλογής, ούτε όμως θεραπεύει την παραβίαση της αρχής της λογοδοσίας.

- iii. το γεγονός ότι η παραβίαση των ανωτέρω αρχών έλαβε χώρα κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα υποκειμένων στον τομέα των εργασιακών σχέσεων, όπου χαρακτηρίζεται από ανισορροπία ισχύος μεταξύ εργοδότη και εργαζομένων. Η σημασία που αποδίδεται από τον ΓΚΠΔ στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις εργασιακές σχέσεις καταδεικνύεται από το γεγονός ότι παρέχεται κατά το άρθρο 88 αυτού στον εθνικό νομοθέτη η δυνατότητα θέσπισης ειδικών κανόνων, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των εργαζομένων, περιλαμβανομένων κατάλληλων και ειδικών μέτρων για τη διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, των εννόμων συμφερόντων και των

θεμελιωδών δικαιωμάτων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, με ιδιαίτερη έμφαση στη διαφάνεια της επεξεργασίας, τη διαβίβαση δεδομένων εντός ομίλου και τα συστήματα παρακολούθησης στον χώρο εργασίας. Επομένως, η τήρηση των αρχών που προβλέπονται από το άρθρο 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 ΓΚΠΔ αποκτά εν προκειμένω ιδιαίτερη και βαρύνουσα σημασία για τον σεβασμό του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων.

- iv. το γεγονός ότι η παραβίαση των ανωτέρω αρχών υπάγεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 83 παρ. 5 εδ. α' ΓΚΠΔ στις περιπτώσεις επιβολής διοικητικών προστίμων έως 20.000.000 EUR ή, σε περίπτωση επιχειρήσεων, έως το 4% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο, δηλαδή στην ανώτερη προβλεπόμενη κατηγορία του συστήματος διαβάθμισης διοικητικών προστίμων, η επιβολή των οποίων επιφυλάσσεται αντίστοιχα, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, στην περίπτωση των πλέον σοβαρών παραβιάσεων του ΓΚΠΔ. Επομένως, ήδη από τις ρυθμίσεις του ΓΚΠΔ προκύπτει ότι η παραβίαση των αρχών που προβλέπονται από το άρθρο 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 ΓΚΠΔ αντιμετωπίζεται ως μεγαλύτερης βαρύτητας σε σχέση με τις παραβιάσεις που προβλέπονται από το άρθρο 83 παρ. 4 ΓΚΠΔ.
- v. το γεγονός της πρόκλησης βλάβης στο δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των υποκειμένων από την παραβίαση των προαναφερόμενων αρχών και ειδικότερα *πρώτον*, η κατά παράβαση του ΓΚΠΔ επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και *δεύτερον*, η πεπλανημένη εντύπωση που δημιουργήθηκε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας στους εργαζόμενους ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τους αφορούν λαμβάνει χώρα με τη νομική βάση της συγκατάθεσης. Η εσφαλμένη εφαρμογή της νομικής βάσης της συγκατάθεσης και της παραπλανητικής πληροφόρησης για τα δικαιώματα των εργαζομένων με βάση τη νομική βάση της συγκατάθεσης είχε ως συνέπεια τη στέρηση των δικαιωμάτων και την άσκηση ελέγχου επί των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους, που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 7 παρ. 3,

13, 14, 17 και 18 ΓΚΠΔ (βλ. Αιτ.Σκ. 75 ΓΚΠΔ και ΟΕ 29 για τα διοικητικά πρόστιμα, όπ.π., σελ. 11).

- vi. Το γεγονός ότι, από τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Αρχής, δεν προέκυψε η επέλευση υλικής βλάβης στα υποκείμενα των δεδομένων – εργαζόμενους, όπως π.χ. η απόλυση κάποιου εργαζόμενου λόγω της μη παροχής συγκατάθεσης στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του.
- vii. το γεγονός ότι οι τρεις (3) σκοποί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων περιγράφονταν από την εταιρία ως συμβατοί με τους συναφείς και επιδιωκόμενους στόχους από την επεξεργασία, χωρίς η Αρχή να υπεισέρχεται στον συναφή έλεγχο νομιμότητας, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν στην παράγραφο 26 της παρούσας.
- viii. Το γεγονός ότι η επιλογή των αντίστοιχων, προς τους τρεις (3) σκοπούς επεξεργασίας, νομικών βάσεων του άρθρου 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ δεν παρουσίαζε κάποια δυσχέρεια, καθώς δεν αφορούσε πολύπλοκο ή αμφιλεγόμενο ζήτημα, τη στιγμή κατά την οποία, μάλιστα, τόσο η Αρχή με την υπ' αρ. 115/2001 Οδηγία της, αλλά και με ανάρτηση συναφών πληροφοριών στην ιστοσελίδα της¹⁶, όσο και η Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 σε σειρά Γνωμών και Κατευθυντήριων Γραμμών της που αναφέρθηκαν ανωτέρω, έχουν ασχοληθεί με το ζήτημα της συγκατάθεσης στον τομέα των εργασιακών σχέσεων. Επιπλέον δε, ο υπεύθυνος επεξεργασίας τελούσε σε γνώση των Κατευθυντήριων Γραμμών της ΟΕ29 σχετικά με τη συγκατάθεση, τις οποίες επικαλέσθηκε στα υπομνήματά του προς την Αρχή, αναφερόμενος επιλεκτικά σε διαφορετικά και ασύνδετα μεταξύ τους τμήματα, προκειμένου να επιχειρηματολογήσει υπέρ της ορθότητας της επιλογής της νομικής βάσης της συγκατάθεσης, διατυπώνοντας όμως συμπεράσματα διαφορετικά από αυτά που προκύπτουν από τις ίδιες Κατευθυντήριες Γραμμές.
- ix. το γεγονός ότι η παραβίαση των ανωτέρω αρχών ξεκίνησε από τις 25-5-2018 και εξακολουθεί μέχρι σήμερα, καθώς, ναι μεν η εταιρία με το μετ' ακρόαση Υπόμνημά της (υπ' αρ. πρωτ. ΑΠΔΠΧ 1565/28.02.2019) εξέφρασε την

---

¹⁶Σχετικά βλ. την θεματική ενότητα «εργασιακές σχέσεις» <http://www.dpa.gr/portal/page? pageid=33,125875& dad=portal& schema=PORTAL>

πρόθεσή της να εγκαταλείψει τη νομική βάση της συγκατάθεσης και να εφαρμόζει εφεξής τη νομική βάση της εκτέλεσης της σύμβασης εργασίας και για τους τρεις (3) σκοπούς επεξεργασίας, πλην όμως, αφενός δεν ενημέρωσε την Αρχή εν τέλει εάν προέβη στην ανωτέρω μεταβολή, αφετέρου, ακόμη και η εφαρμογή της νομικής βάσης της εκτέλεσης της σύμβασης εργασίας δεν είναι κατάλληλη για όλες τις σκοπούμενες επεξεργασίες, όπως ήδη κρίθηκε από την Αρχή.

- x. το γεγονός ότι η παραβίαση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 ΓΚΠΔ δεν αφορούσε, με βάση τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Αρχής, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των άρθρων 9 και 10 ΓΚΠΔ.
- xi. το γεγονός ότι η παραβίαση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 ΓΚΠΔ αφορούσε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που παράγονται από τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνιών και άρα άπτεται του δικαιώματος στο απόρρητο των προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και επομένως αφορά τον πυρήνα του συναφούς ατομικού δικαιώματος.
- xii. το γεγονός ότι η παραβίαση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ αφορούσε την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα 485 εργαζομένων και άρα ιδιαίτερα μεγάλου αριθμού, όπως προκύπτει από το άρθρο 2 παρ. 1 της Σύστασης C(2003) 1422 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 6-5-2003 «*σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων*», σύμφωνα με το οποίο το αριθμητικό όριο για την υπαγωγή των επιχειρήσεων στις μεγάλες είναι εκείνο των 250 εργαζομένων. Το ίδιο όριο έχει ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο εφαρμογής των υποχρεώσεων του άρθρου 30 παρ. 5 ΓΚΠΔ (βλ. και Αιτ. Σκ. 13).
- xiii. Το γεγονός ότι η παραβίαση των αρχών του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ αφορούσε το σύνολο σχεδόν του προσωπικού για όλη τη διάρκεια της παροχής της εργασίας του, ώστε να μην πρόκειται περί μιας μεμονωμένης ή ευκαιριακής παράβασης σε βάρος κάποιων εκ των εργαζομένων, αλλά για μια παράβαση που έχει συστημικό (δομικό) χαρακτήρα, καθώς αφορά την πολιτική του υπευθύνου επεξεργασίας σε σχέση με τη νομική βάση της επεξεργασίας.

β) τον δόλο ή την αμέλεια που προκάλεσε την παράβαση

Από τα υπομνήματα του υπευθύνου επεξεργασίας προκύπτει ότι η εταιρία γνώριζε ότι όφειλε να εφαρμόσει τη νομική βάση του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. β' ΓΚΠΔ (εκτέλεση σύμβασης εργασίας), πλην όμως προέκρινε την εφαρμογή της νομικής βάσης του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ (συγκατάθεση) ως προς τον έναν σκοπό επεξεργασίας. Ως προς τους άλλους δυο (2) σκοπούς επεξεργασίας η εταιρία εφαρμόζει ούτως ή άλλως έως σήμερα ακατάλληλη νομική βάση, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα.

Επιπλέον δε, η εταιρία προέβαλλε τον, ήδη απορριφθέντα, ισχυρισμό ότι η εφαρμογή της νομικής βάσης της συγκατάθεσης υπήρξε συμπληρωματική - επικουρική και ότι «[...] *αντιμέτωποι με το (ακόμη) νέο και εξειδικευμένο δίκαιο της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, υιοθετήσαμε συντηρητική προσέγγιση και, αποβλέποντας στη μέγιστη δυνατή διασφάλισή μας, αλλά και προκειμένου να μην διακινδυνεύσουμε ούτε καν να θεωρηθεί ότι ενδεχομένως να παραβιάζουμε δικαίωμα μισθωτού μας, ζητήσαμε και τη συναίνεση του προσωπικού μας*» (αρ. πρωτ. ΑΠΔΠΧ 365/18-01-2019).

Παρά το ότι η από μέρους της εταιρίας επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της παραβίασε και την αρχή της θεμιτής ή δίκαιης επεξεργασίας με αδιαφανή τρόπο, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, η Αρχή διαπιστώνει ότι οι παραβιάσεις δεν έλαβαν χώρα από δόλο, αλλά, σύμφωνα και με την ανωτέρω δήλωση της εταιρίας, υπήρξαν αποτέλεσμα ανεπαρκούς γνώσης και εφαρμογής των διατάξεων του ΓΚΠΔ στο πλαίσιο της οργάνωσης της εσωτερικής συμμόρφωσης, παρά το ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας μπορούσε και όφειλε, ιδίως λόγω της υποχρέωσης λογοδοσίας, να συμμορφωθεί προς τις διατάξεις του ΓΚΠΔ, παραβαίνοντας έτσι το καθήκον επιμέλειας που απαιτείται εκ του νόμου.

γ) οποιεσδήποτε ενέργειες στις οποίες προέβη ο υπεύθυνος επεξεργασίας για να μετριάσει τη ζημία που υπέστησαν τα υποκείμενα των δεδομένων

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, κατόπιν της αποστολής του μετ' ακρόαση Υπομνήματός του στην Αρχή, με το οποίο κατ' ουσίαν παραδέχεται την παράβαση

του ΓΚΠΔ δια της επιλογής εσφαλμένης νομικής βάσης, δεν προέβη σε καμία ενέργεια προκειμένου να αποκαταστήσει τη σχέση εμπιστοσύνης με τους εργαζόμενους, σύμφωνα με την αρχή της θεμιτής ή δίκαιης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τους με διαφανή τρόπο, όπως π.χ. ενημερώνοντάς τους για την ορθή πλέον νομική βάση επεξεργασίας που εφαρμόζει, για τα πραγματικά δικαιώματα που έχουν σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ, για το ότι δεν *«παρακολουθεί τα μέσα επικοινωνίας τον ηλεκτρονικό εξοπλισμό τους»* και ότι επρόκειτο για μια άστοχη φραστική επιλογή.

δ) ως προς τις τυχόν σχετικές προηγούμενες παραβάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας, προκύπτει από σχετικό έλεγχο ότι δεν έχει επιβληθεί μέχρι σήμερα διοικητική κύρωση από την Αρχή

ε) ως προς τον βαθμό συνεργασίας με την Αρχή για την επανόρθωση της παράβασης και τον περιορισμό των πιθανών δυσμενών επιπτώσεών της

Η Αρχή στο πλαίσιο της εξέτασης της υπόθεσης ζήτησε από την εταιρία να της αποστείλει τη σχετική έγγραφη εσωτερική τεκμηρίωση, στο πλαίσιο της αρχής της λογοδοσίας, από την οποία θα προέκυπτε η προ της επεξεργασίας, τεκμηρίωση της επιλογής της κατάλληλης, κατά την ίδια, νομικής βάσης κατ' αρ. 6 παρ. 1 εδ. α' ΓΚΠΔ. Η εταιρία ουδέποτε ανταποκρίθηκε στο αίτημα της Αρχής, το οποίο σημειωτέον, έλαβε χώρα στο πλαίσιο της άσκησης των ελεγκτικών της εξουσιών. Επιπλέον δε, ως έγγραφο εσωτερικής τεκμηρίωσης της συμμόρφωσης δεν νοείται εν προκειμένω η μεταγενέστερη παροχή εξηγήσεων μέσω υπομνήματος προς την Αρχή στο πλαίσιο του συναφούς διοικητικού ελέγχου, ούτε βεβαίως περιλαμβανόταν σχετική λογοδοσία, αλλά επιχειρηματολογία αιτιολόγησης της σχετικής επιλογής. Επομένως, η εταιρία μη ανταποκρινόμενη στο ανωτέρω αίτημα της Αρχής δεν επέδειξε πρόθεση συνεργασίας σε εκείνο το χρονικό στάδιο, παραβιάζοντας παράλληλα όπως προεκτέθηκε, το καθήκον λογοδοσίας.

Αντιθέτως, στο μετ' ακρόαση υπόμνημα της εταιρίας προς την Αρχή εκφράσθηκε η πρόθεσή της να εγκαταλείψει τη νομική βάση της συγκατάθεσης και να εφαρμόζει εφεξής τη νομική βάση της εκτέλεσης της σύμβασης εργασίας και για τους τρεις (3) σκοπούς επεξεργασίας, πλην όμως, αφενός, δεν ενημέρωσε την Αρχή εάν εν τέλει προέβη στην ανωτέρω μεταβολή, αφετέρου, ακόμη και η εφαρμογή της

νομικής βάσης της εκτέλεσης της σύμβασης εργασίας δεν είναι κατάλληλη για όλες τις σκοπούμενες επεξεργασίες, όπως ήδη κρίθηκε από την Αρχή. Σε κάθε περίπτωση, η Αρχή αξιολογεί ως ελαφρυντική περίπτωση την πρόθεση της εταιρίας να συνεργαστεί στο μετ' ακρόαση χρονικό στάδιο και να επανορθώσει τις παραβάσεις στις οποίες υπέπεσε.

στ) οι κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επηρεάζει η παράβαση και δη ότι δεν πρόκειται για δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των άρθρων 9 και 10 ΓΚΠΔ, σύμφωνα με τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της Αρχής.

ζ) ο τρόπος με τον οποίο η εποπτική αρχή πληροφορήθηκε την παράβαση, ειδικότερα εάν και κατά πόσο ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία κοινοποίησε την παράβαση

Στην προκειμένη περίπτωση, η Αρχή ενημερώθηκε για τις τελικά διαπιστωθείσες παραβιάσεις κατόπιν καταγγελίας τρίτου, με αποτέλεσμα να διενεργήσει αυτεπαγγέλτως έλεγχο.

η) κάθε άλλο επιβαρυντικό ή ελαφρυντικό στοιχείο που προκύπτει από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης, όπως τα οικονομικά οφέλη που αποκομίστηκαν ή ζημιών που αποφεύχθηκαν, άμεσα ή έμμεσα, από την παράβαση

Η Αρχή, πέραν των ανωτέρω, αναγνωρίζει ως επιπλέον ελαφρυντικό στοιχείο ότι από τα στοιχεία που τέθηκαν υπόψη της και με βάση τα οποία διαπίστωσε την παραβίαση του ΓΚΠΔ, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν αποκόμισε οικονομικό όφελος, ούτε προκάλεσε υλική ζημία στους εργαζόμενους.

Η ΑΡΧΗ

Αφού έλαβε υπόψη της τα ανωτέρω

Επειδή αποφάσισε την κατ' αρ. 58 παρ. 2 ΓΚΠΔ άσκηση των διορθωτικών της εξουσιών στη συγκεκριμένη περίπτωση με την επιβολή διορθωτικών μέτρων

Επειδή κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 58 παρ. 2 εδ. δ' ΓΚΠΔ η Αρχή αποφάσισε να δώσει εντολή στην εταιρία «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε.*» με διακριτικό τίτλο «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS Α.Ε.*» (...) ως υπεύθυνο επεξεργασίας να καταστήσει τις πράξεις επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της, όπως περιγράφονται στο υποβληθέν από την ίδια Παράρτημα Ι, σύμφωνες με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ.

Επειδή ειδικότερα η εταιρία θα πρέπει να αποκαταστήσει την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό της παρούσας.

Επειδή ειδικότερα η εταιρία θα πρέπει εν συνεχεία να αποκαταστήσει και την ορθή εφαρμογή των λοιπών διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. β-στ' ΓΚΠΔ, στο μέτρο που η διαπιστωθείσα παραβίαση επηρεάζει την εσωτερική οργάνωση και συμμόρφωση προς τις διατάξεις του ΓΚΠΔ, λαμβάνοντας κάθε αναγκαίο μέτρο στο πλαίσιο της αρχής της λογοδοσίας.

Επειδή η ανωτέρω εντολή θα πρέπει να εκτελεστεί εντός **τριών (3) μηνών** από την παραλαβή της παρούσας, ενημερώνοντας την Αρχή.

Επειδή το ανωτέρω διορθωτικό μέτρο δεν επαρκεί από μόνο του για την αποκατάσταση της συμμόρφωσης με τις παραβιασθείσες διατάξεις του ΓΚΠΔ, την στιγμή κατά την οποία μάλιστα η εταιρία παρά την από μέρους της κατ' ουσίαν παραδοχή της παραβίασης του ΓΚΠΔ δια του από 28-02-2019 μετ' ακρόαση Υπομνήματός της προς την Αρχή (αρ. πρωτ. ΑΠΔΠΧ/Γ/ΕΙΣ/1565/28.02.2019), ενώ δήλωσε ότι προτίθεται να εγκαταλείψει τη νομική βάση της συγκατάθεσης, δεν το έπραξε μέχρι σήμερα ενημερώνοντας την Αρχή.

Επειδή η Αρχή κρίνει ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, με βάση τις περιστάσεις που διαπιστώθηκαν, θα πρέπει κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 58 παρ. 2 εδ. θ' ΓΚΠΔ να επιβληθεί επιπλέον και αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό

διοικητικό χρηματικό πρόστιμο κατ' αρ. 83 ΓΚΠΔ, τόσο προς αποκατάσταση της συμμόρφωσης, όσο και για την τιμωρία της παράνομης αυτής συμπεριφοράς¹⁷.

Επειδή η διαπιστωθείσα από την Αρχή παραβίαση των διατάξεων των άρθρων 5 και 6 ΓΚΠΔ υπάγεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 83 παρ. 5 εδ. α' ΓΚΠΔ στις περιπτώσεις επιβολής διοικητικών προστίμων έως 20.000.000 EUR ή, σε περίπτωση επιχειρήσεων, έως το 4% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο είναι υψηλότερο.

Επειδή η Αρχή έλαβε υπόψη της και τις δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εταιρίας για τη χρήση από την 01-7-2017 έως τις 20-6-2018, σύμφωνα με τις οποίες ο καθαρός κύκλος εργασιών της ανήλθε στο ποσό των 41.936.426,00 ευρώ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η ΑΡΧΗ

A. Δίνει εντολή στην εταιρία «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS ANΩNYMH ETAIPRIA ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε*» με διακριτικό τίτλο «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS Α.Ε.*» (...) όπως εντός **τριών (3) μηνών** από την παραλαβή της παρούσας, ενημερώνοντας την Αρχή :

i. να καταστήσει τις πράξεις επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των εργαζομένων της, όπως περιγράφονται στο υποβληθέν από την ίδια Παράρτημα I, σύμφωνες με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ.

ii. να αποκαταστήσει την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. α' και παρ. 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΠΔ σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο σκεπτικό της παρούσας,

---

¹⁷ Βλ. ΟΕ 29, Κατευθυντήριες γραμμές και την εφαρμογή και τον καθορισμό διοικητικών προστίμων για τους σκοπούς του κανονισμού 2016/679 WP253, σελ. 6

iii. να αποκαταστήσει και την ορθή εφαρμογή των λοιπών διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 1 εδ. β-στ' ΓΚΠΔ στο μέτρο που η διαπιστωθείσα παραβίαση επηρεάζει την εσωτερική οργάνωση και συμμόρφωση προς τις διατάξεις του ΓΚΠΔ λαμβάνοντας κάθε αναγκαίο μέτρο στο πλαίσιο της αρχής της λογοδοσίας.

B. Επιβάλλει στην εταιρία «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ Α.Ε*» με διακριτικό τίτλο «*PRICEWATERHOUSECOOPERS BUSINESS SOLUTIONS Α.Ε.*» (...) το αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό διοικητικό χρηματικό πρόστιμο που αρμόζει στη συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τις ειδικότερες περιστάσεις αυτής, ύψους εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000,00) ευρώ.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου